

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-komiteen	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2011/EØS/61/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 472/09/COL av 25. november 2009 om 75. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om gjenoppretting av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til statsstøttereglene	1
	3.	EFTA-domstolen	
2011/EØS/61/02		Søksmål anlagt 29. august 2011 av Hurtigruten ASA mot EFTAs overvåkningsorgan (Sak E-10/11)	14
2011/EØS/61/03		Søksmål anlagt 29. august 2011 av Kongeriket Norge mot EFTAs overvåkningsorgan (Sak E-11/11)	15
2011/EØS/61/04		Søksmål anlagt 13. september 2011 av Asker Brygge AS mot EFTAs overvåkningsorgan (Sak E-12/11)	16
	III	EF-ORGANER	
	1.	Kommisjonen	
2011/EØS/61/05		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6235 – Honeywell/Sinochem/JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	17
2011/EØS/61/06		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6382 – Unipapel/Spicers)	18
2011/EØS/61/07		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6389 – Eni/Nuon Belgium/Nuon Wind Belgium/Nuon Power Generation)	19
2011/EØS/61/08		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6405 – Banco Santander/Certain Assets of RBS (Rainbow)) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	20
2011/EØS/61/09		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6408 – EAH/Mitsubishi/ETAM)	21

2011/EØS/61/10	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6420 – Dong Energy/Shell Gas Direct) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	22
2011/EØS/61/11	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6423 – Carlyle/H&F/Pharmaceutical Product Development) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	23
2011/EØS/61/12	Tilbakekalling av en forhåndsmelding (Sak COMP/M.6397 – G4S/ISS)	24
2011/EØS/61/13	Informasjon fra medlemsstatene om statsstøtte gitt i henhold til kommisjonsforordning (EF) nr. 800/2008 om visse former for støttes forenlighet med det felles marked ved anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 (forordning om alminnelige gruppeunntak)	25
2011/EØS/61/14	Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/57/EF av 17. juni 2008 om samtrafikkevnen i Fellesskapets jernbanesystem	31

EFTA-ORGANER

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

2011/EØS/61/01

nr. 472/09/COL

av 25. november 2009

om 75. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om gjenoppretting av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til statsstøttereglene

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61 til 63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24 og artikkel 5 nr. 2 bokstav b),

og ut fra følgende betraktninger:

I henhold til artikkel 24 i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte.

I henhold til artikkel 5 nr. 2 bokstav b) i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller overvåknings- og domstolsavtalen uttrykkelig bestemmer det eller Overvåkningsorganet anser det nødvendig.

Det vises til saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994⁽⁴⁾.

Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt Kommisjonen) vedtok 14. august 2009 en melding om gjenoppretting av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til statsstøttereglene⁽⁵⁾.

Meldingen er også relevant for Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Det må sikres ensartet anvendelse av statsstøttereglene for EØS i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

I henhold til avsnitt II under overskriften "GENERELT" på slutten av vedlegg XV til EØS-avtalen, skal Overvåkningsorganet, etter samråd med Kommisjonen, vedta tilsvarende rettsakter som dem Kommisjonen vedtar.

Overvåkningsorganet har holdt samråd med Kommisjonen, og med EFTA-statene gjennom brev om dette av 20. oktober 2009 (dok. nr. 534132, 534133 og 54134) –

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Retningslinjer for anvendelse og tolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utstedt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, offentliggjort i EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte. En ajourført versjon av retningslinjene for statsstøtte er tilgjengelig på Overvåkningsorganets nettsted: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

⁽⁵⁾ Offentliggjort i EUT C 195 av 19.8.2009, s. 9.

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Retningslinjene for statsstøtte endres ved innføring av et nytt kapittel om gjenoppretting av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til statsstøtteregele. Det nye kapittelet finnes i vedlegget til dette vedtak.

Artikkel 2

Bare den engelske utgaven av vedtaket har gyldighet.

Utfærdiget i Brussel, 25. november 2009

For EFTAs overvåkningsorgan

Per Sanderud

President

Kurt Jaeger

Medlem av kollegiet

VEDELEGG

Kapittel om gjenoppbygging av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til statsstøttereglene⁽¹⁾**1. INNLEDNING**

- 1) Gjenoppbygging av tilliten til finansmarkedet og å få det til å fungere igjen, er en nødvendig forutsetning for å komme ut av den rådende finansielle og økonomiske krisen.⁽²⁾ Overvåkningsorganet bemerker at ettersom dette dreier seg om en systemkrise og finanssektoren er en sammenkopledd sektor, er det truffet en rekke tiltak på fellesskapsplan for å gjenopprette tilliten til finanssystemet, bevare det indre marked og sikre utlån til realøkonomien⁽³⁾.
- 2) Overvåkningsorganet er enig i at disse initiativene bør suppleres med tiltak rettet mot den enkelte finansinstitusjon, for at de skal bli i stand til å håndtere den rådende krisen og gjenopprette langsiktig lønnsomhet uten å være avhengig av statsstøtte, slik at de kan utøve sin utlånsvirksomhet på et sunnere grunnlag. På fellesskapsplan behandler Kommisjonen allerede en rekke statsstøttesaker der medlemsstatene har ytt støtte for å unngå likviditets-, solvens- eller utlånsproblemer. Overvåkningsorganet har gjennom tre kapitler i sine retningslinjer for statsstøtte gitt veiledning om utforming og gjennomføring av statsstøtte til banker⁽⁴⁾. I disse kapitlene fastslås det at krisen er tilstrekkelig alvorlig til å berettige støtte, som kan anses som forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b), og kapitlene utgjør dessuten en enhetlig ramme for EFTA-statene når det gjelder statlige garantier, rekapitalisering og avlastningstiltak for verdiforringede aktiva. Disse reglene skal først og fremst sørge for at formålene med krisetiltakene oppnås i fullt omfang, det vil si finansiell stabilitet og at kredittstrømmene opprettholdes, samtidig som det sikres like konkurransevilkår mellom bankene⁽⁵⁾ i de forskjellige EØS-statene og mellom banker som mottar offentlig støtte og de som ikke gjør det, slik at skadelige subsidiekappløp unngås, atferdsrisiko begrenses og for å sikre EØS-bankenes konkurransekraft og effektivitet både i EØS og i internasjonale markeder.
- 3) Statsstøttereglene er et redskap for å sikre sammenhengen i de tiltak som treffes av de EØS-statene som har bestemt seg for å handle. Beslutningen om å bruke offentlige midler, for eksempel for å overta bankenes verdiforringede aktiva, er opp til hver enkelt EFTA-stat. I enkelte tilfeller vil en finansinstitusjon være i stand til å håndtere den rådende krisen uten større tilpasninger eller ytterligere støtte. I andre tilfeller kan det være nødvendig med statsstøtte i form av garantier, rekapitalisering eller avlastningstiltak for verdiforringede aktiva.
- 4) Når en finansinstitusjon har mottatt statsstøtte, bør EFTA-staten framlegge en lønnsomhetsplan, eller en mer grunnleggende omstrukturingsplan, for å bekrefte eller gjenopprette hver enkelt banks langsiktige lønnsomhet uten statsstøtte. Det er allerede fastsatt kriterier for under hvilke omstendigheter en bank kan behøve mer omfattende omstrukturering og når det er behov for tiltak for å bøte på konkurransevridninger som følge av støtten⁽⁶⁾. Dette kapitlet endrer ikke disse kriteriene. Det er et supplement til dem med det formål å øke forutsigbarheten og sikre en enhetlig tilnærming ved å forklare hvordan Overvåkningsorganet vil vurdere forenligheten av omstrukturingsstøtten⁽⁷⁾ som EFTA-statene bevilger finansinstitusjoner under den rådende systemkrisen, i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b).
- 5) Retningslinjene for banksektoren, retningslinjene for rekapitalisering og retningslinjene for verdiforringede aktiva viser til de grunnleggende prinsippene fastsatt i retningslinjene for statsstøtte til krisestøtte og

⁽¹⁾ Dette kapitlet tilsvarende en melding fra Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt Kommisjonen) om gjenoppbygging av lønnsomheten og vurdering av omstruktureringstiltakene i finanssektoren under den rådende krisen i henhold til reglene for statsstøtte, EUT C 195 av 19.8.2009, s. 9.

⁽²⁾ I nr. 1 i meldingen nevnt i fotnote 1 viser Kommisjonen til den forpliktelse som Det europeiske råd påtok seg på sine møter 20. mars 2009 og 18. og 19. juni 2009.

⁽³⁾ I sin melding til Det europeiske råd av 4. mars 2009 med tittelen "Driving the European Recovery" COM (2009) 114 endelig, presenterte Kommisjonen et reformprogram for å avhjelpe mer generelle svakheter ved de gjeldende rammereguleringene for finansinstitusjoner som utøver virksomhet i Fellesskapet.

⁽⁴⁾ Se kapitlene i retningslinjene for anvendelse av statsstøttereglene på tiltak som er truffet overfor finansinstitusjoner (heretter kalt "retningslinjene for banksektoren"), om rekapitalisering av finansinstitusjoner under den nåværende finanskrise (heretter kalt "retningslinjene for rekapitalisering") og om behandlingen av verdiforringede aktiva i banksektoren i EØS (heretter kalt "retningslinjene for verdiforringede aktiva").

⁽⁵⁾ Anvendelsen av dette kapitlet er begrenset til de finansinstitusjoner som er nevnt i retningslinjene for banksektoren. I veiledningen som gis i dette kapitlet benyttes for enkelthets skyld begrepet banker. Den gjelder imidlertid også andre finansinstitusjoner når det er relevant.

⁽⁶⁾ Kriteriene for og de særlige omstendighetene som utløser forpliktelsen til å framlegge en omstrukturingsplan, er blitt forklart i retningslinjene for banksektoren, i retningslinjene for rekapitalisering og i retningslinjene for verdiforringede aktiva. De viser særlig, men ikke utelukkende, til situasjoner der en kriserammert bank er blitt rekapitalisert av staten, eller der en bank som er omfattet av tiltak som fritar den fra verdiforringede aktiva, allerede har mottatt statsstøtte i en eller annen form som bidrar til å dekke eller unngå tap (unntatt deltakelse i en garantiordning), som til sammen overstiger 2 % av bankens samlede risikovektede aktiva. Graden av omstrukturering vil også avhenge av hvor alvorlige problemene til hver enkelt bank er. I samsvar med nevnte retningslinjer (særlig nr. 40 i retningslinjene for rekapitalisering og vedlegg V til retningslinjene for verdiforringede aktiva), dersom et begrenset støttebeløp er gitt til banker som er grunnleggende sunne, må derimot EFTA-statene framlegge en rapport for Overvåkningsorganet om bruken av de statlige midlene, som omfatter alle de opplysninger som er nødvendige for å vurdere bankens lønnsomhet, bruken av mottatt kapital og veien ut av avhengigheten av statlig støtte. Lønnsomhetsundersøkelsen bør inneholde informasjon om disse bankenes risikoprofil og framtidige kapitaldekning samt en vurdering av deres forretningsplaner.

⁽⁷⁾ Det vil si foreløpig støtte som Overvåkningsorganet godkjente som krisestøtte i henhold til retningslinjene for statsstøtte til krisestøtte og omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter, eller foreløpig støtte godkjent i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b) samt all ny, meldt omstrukturingsstøtte. Dette kapitlet vil derfor få anvendelse i stedet for retningslinjene for statsstøtte til krisestøtte og omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter ved vurdering av omstrukturingsstøtte til banker under den rådende systemkrisen.

omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter⁽⁸⁾. I henhold til disse prinsippene bør omstrukturingsstøtten først og fremst føre til å gjenopprette foretakets langsiktige lønnsomhet uten statsstøtte. Omstrukturingsstøtten bør dessuten så langt det er mulig ledsages av en hensiktsmessig byrdedeling og av tiltak for å i størst mulig grad begrense vridningene av konkurransen, som på lang sikt vil kunne svekke det relevante markedets struktur og virkemåte betydelig.

- 6) Ved anvendelsen av disse prinsippene bør hensynet til det indre markedes integritet og utviklingen i bankene i hele EØS stå i fokus, og fragmentering og oppdeling av markedet bør unngås. Når den rådende krisen er overvunnet, bør bankene i EØS, på grunn av det indre finansmarkedet i EØS, ha en sterk global posisjon. Overvåkningsorganet bekrefter dessuten igjen behovet for å forutse og håndtere forandringer på en samfunnsmessig ansvarlig måte, og understreker at det er nødvendig å etterkomme relevant nasjonal lovgivning om gjennomføring av fellesskapsdirektiver om informasjon til og samråd med arbeidstakere.
- 7) I dette kapitlet forklares det hvordan Overvåkningsorganet vil undersøke støtte til omstrukturering av bankene under den rådende krisen, der det tas hensyn til behovet for å tilpasse tidligere praksis til krisens art og globale omfang, banksektorens betydning for økonomien som helhet og til de systemvirkningene som kan oppstå som følge av at mange banker må omstruktureres i løpet av det samme tidsrommet:
- Omstrukturingsplanen må omfatte en grundig diagnose av bankens problemer. For å kunne utforme bærekraftige strategier for å gjenopprette lønnsomheten, må bankene derfor stressteste virksomheten sin. Det første trinnet i gjenopprettingen av lønnsomheten bør bygge på felles parametere som i størst mulig grad er basert på egnede metoder avtalt på EØS-plan. Bankene vil dessuten måtte framlegge fullstendige opplysninger om eventuelle verdiforringede aktiva⁽⁹⁾.
  - I betraktning av det overordnede målet om finansiell stabilitet og de dystre økonomiske utsiktene i hele EØS, bør utformingen av omstrukturingsplanen vies særlig oppmerksomhet, ikke minst bør det sikres en tilstrekkelig fleksibel og realistisk tidsfrist for gjennomføringen av den. Dersom omstendighetene i markedet gjør det umulig å innføre umiddelbare, strukturelle tiltak, bør foreløpige atferdsmessige sikkerhetstiltak vurderes.
  - Overvåkningsorganet vil anvende det grunnleggende prinsippet om hensiktsmessig byrdedeling mellom EFTA-statene og mottakerbankene, idet det tas hensyn til situasjonen i finanssektoren. Dersom en slik betydelig byrdedeling ikke er umiddelbart mulig å gjennomføre på grunn av den rådende markedssituasjonen på støttetidspunktet, bør byrdedelingen foretas i et senere ledd i gjennomføringen av omstrukturingsplanen.
  - Tiltak for å begrense at mottakerbanken vrir konkurransen i egen eller en annen EØS-stat, bør utformes på en måte som begrenser ulempene for andre banker samtidig som det tas hensyn til at den rådende krisen er en systemkrise som har krevd omfattende statlige inngrep i sektoren.
  - Det bør være mulig å bevilge ytterligere støtte i løpet av omstrukturingsperioden dersom den kan berettiges av hensyn til finansiell stabilitet. Støtte utover dette bør begrenses til det som er absolutt nødvendig for å sikre lønnsomhet.
- 8) Avsnitt 2 i dette kapitlet gjelder tilfeller der EFTA-staten er forpliktet til å melde en omstrukturingsplan⁽¹⁰⁾. Prinsippene som ligger til grunn for avsnitt 2 gjelder analogt for tilfeller der EFTA-staten ikke er formelt forpliktet til å melde en omstrukturingsplan, men som allikevel må påvise mottakerbankens lønnsomhet⁽¹¹⁾. I sistnevnte tilfelle, dersom det ikke oppstår tvil, vil Overvåkningsorganet normalt anmode om mindre detaljerte opplysninger⁽¹²⁾. I tvilstilfeller ønsker Overvåkningsorganet særlig dokumentasjon på at tilstrekkelig stresstesting er foretatt i samsvar med nr. 13, og på at resultatene av stresstesting er bekreftet av vedkommende nasjonal myndighet. Avsnitt 3, 4 og 5 gjelder bare tilfeller der EFTA-staten er forpliktet til å melde en omstrukturingsplan. Avsnitt 6 omhandler tidsrammen for dette kapitlet, og gjelder både EFTA-stater som er forpliktet til å melde en omstrukturingsplan for støttemottakerne og EFTA-stater som bare er forpliktet til å påvise støttemottakernes lønnsomhet.

⁽⁸⁾ På fellesskapsplan har Kommissjonen tidligere gjort en rekke vedtak i forbindelse med omstrukturingsstøtte (forenlig i henhold til EF-traktatens artikkel 87 nr. 3 bokstav c) til kriserammede banker, på grunnlag av en omfattende omstrukturingsprosess som gjorde det mulig for støttemottakerne å gjenopprette langsiktig lønnsomhet uten at støtten førte til utilbørlig skade for konkurrentene. Typiske omstrukturingsstrategier har omfattet omlegging av forretningsmodeller, nedlegging eller avhending av avdelinger, datterselskaper eller filialer, endringer i forvaltningen av aktiva og passiva, salg av foretak med fortsatt virksomhet eller oppdeling og salg av ulike deler av virksomheten til lønnsomme konkurrenter. Se for eksempel kommisjonsvedtak 98/490/EF av 20. mai 1998 om Frankrikes statsstøtte til konsernet Crédit Lyonnais (EFT L 221 av 8.8.1998, s. 28), kommisjonsvedtak 2005/345/EF av 18. februar 2004 om Tysklands omstrukturingsstøtte til Bankgesellschaft Berlin AG (EUT L 116 av 4.5.2005, s. 1), kommisjonsvedtak 2009/341/EF av 4. juni 2008 i sak C-9/2008 (tidl. NN 8/2008, CP 244/07) om Tysklands statsstøtte til Sachsen LB (EUT L 104 av 24.4.2009, s. 34) og resultatavtalen for statsstøtte høsten 2006, COM (2006) 761 endelig, s. 28 (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/2006_autumn_en.pdf), med en egen undersøkelse om krise- og omstrukturingsstøtte.

⁽⁹⁾ I samsvar med retningslinjene for verdiforringede aktiva.

⁽¹⁰⁾ I samsvar med retningslinjene for banksektoren, retningslinjene for rekapitalisering og retningslinjene for verdiforringede aktiva. Se nr. 4 i dette kapitlet.

⁽¹¹⁾ I samsvar med retningslinjene for banksektoren, retningslinjene for rekapitalisering og retningslinjene for verdiforringede aktiva må EFTA-statene framlegge en lønnsomhetsundersøkelse for Overvåkningsorganet, dersom det gis et begrenset støttelepøse til grunnleggende sunne banker.

⁽¹²⁾ Særlig i samsvar med nr. 40 i retningslinjene for rekapitalisering og vedlegg V til retningslinjene for verdiforringede aktiva.

2. GJENOPPRETTING AV LANGSIKTIG LØNNSOMHET

- 9) Når en EFTA-stat på grunnlag av tidligere retningslinjer eller vedtak fra Overvåkningsorganet er forpliktet til å framlegge en omstrukturingsplan⁽¹³⁾, bør planen være omfattende, detaljert og bygge på et sammenhengende konsept. Den bør vise hvordan banken så snart som mulig skal gjenopprette langsiktig lønnsomhet uten statsstøtte⁽¹⁴⁾. Melding om en omstrukturingsplan bør alltid innholde en sammenlikning med andre alternativer, herunder en oppdeling av banken, eller sammenslåing med en annen bank, slik at Overvåkningsorganet får mulighet til å vurdere⁽¹⁵⁾ hvorvidt det finnes mer markedsorienterte, mindre kostbare eller mindre konkurransevridende løsninger for å opprettholde finansiell stabilitet. Dersom bankens lønnsomhet ikke lar seg gjenopprette, bør omstrukturingsplanen angi hvordan den kan avvikles på en velordnet måte.
- 10) Omstrukturingsplanen bør fastslå årsakene til bankens vanskeligheter, angi bankens egne svakheter samt skissere hvordan de foreslåtte omstruktureringstiltakene kan løse bankens underliggende problemer.
- 11) Omstrukturingsplanen bør omfatte opplysninger om mottakerbankens forretningsmodell, herunder særlig dens organisasjonsstruktur, finansiering (som viser finansieringsstrukturens bærekraftighet på kort og lang sikt⁽¹⁶⁾), foretaksstyring (som viser hvordan interessekonflikter forebygges samt nødvendige ledelsesendringer⁽¹⁷⁾), risikostyring (herunder fullstendige opplysninger om verdiforringede aktiva og avkastning etter forsiktighetsprinsippet på forventede nødlidende aktiva), forvaltning av aktiva og passiva, generering av kontantstrøm (som bør komme opp på et tilstrekkelig høyt nivå uten statlig støtte), forpliktelser utenfor balansen (som viser bærekraftighet og soliditet når banken har høy risikoeksponering⁽¹⁸⁾), gjeldsgrad, nåværende og framtidig kapitaldekning i tråd med gjeldende tilsynsregler (basert på forsiktig verddivurdering og tilstrekkelig avsetning) samt godtgjørings- og incentivordninger⁽¹⁹⁾ (med dokumentasjon på hvordan disse fremmer mottakerbankens langsiktige lønnsomhet).
- 12) Lønnsomheten til hver forretningsaktivitet og resultatenheter bør analyseres, og nødvendig fordeling må foretas. Gjenopprettningen av bankens lønnsomhet bør i hovedsak være et resultat av interne tiltak. Den kan være basert på eksterne faktorer som foretaket har liten innflytelse over, for eksempel variasjoner i priser og etterspørsel, men bare dersom det er bred enighet om disse markedsprognosene. Omstrukturering innebærer at foretaket trekker seg ut av virksomhet som av strukturelle årsaker vil være tapsbringende på mellomlang sikt.
- 13) Langsiktig lønnsomhet oppnås når en bank kan dekke alle sine kostnader, også avskrivnings- og finanskostnader, og framvise tilstrekkelig avkastning på egenkapitalen, idet det tas hensyn til bankens risikoprofil. Den omstrukturerte banken bør være i stand til å konkurrere i kapitalmarkedet på egen hånd i samsvar med relevante myndighetskrav. De forventede resultatene av den planlagte omstruktureringen må påvises både i form av et basisscenario og i ulike stressscenarier. Omstrukturingsplanene må derfor blant annet ta hensyn til den nåværende situasjonen og den forventede utviklingen i finansmarkedene, på grunnlag av et basisscenario og et verst tenkelig scenario. Stresstestene bør omfatte flere scenarier, herunder en kombinasjon av ulike stresshendelser og en langvarig global resesjon. De antakelsene som ligger til grunn for scenarioene bør sammenliknes med egnede referanseverdier for hele sektoren, som er tilpasset for å ta hensyn til de nye elementene i den rådende krisen i finansmarkedene. Planen bør omfatte tiltak for å avhjelpe mulige problemer som stresstesten har avdekket. Stresstesten bør så langt det er mulig bygge på felles parametere som er avtalt på fellesskapsplan (for eksempel en metode som er utarbeidet av Den europeiske banktilsynskomité), og eventuelt tilpasset land- eller bankspesifikke omstendigheter.
- 14) Under den rådende krisen har stater rekapitalisert banker først og fremst for å oppnå finansiell stabilitet, og ikke avkastning, som ville vært akseptabelt for en privat investor. Langsiktig lønnsomhet krever derfor at all mottatt statsstøtte enten tilbakebetales over tid, slik det ble forutsatt da støtten ble gitt, eller at den forrentes på vanlige markedsvilkår, slik at det garanteres at all ytterligere statsstøtte opphører. Ettersom EØS-avtalen er nøytral med hensyn til eiendomsrett, får reglene for statsstøtte anvendelse uavhengig av om banken er privat eller statlig.
- 15) Selv om omstrukturingsperioden bør være så kort som mulig slik at lønnsomheten kan gjenopprettes raskt, vil Overvåkningsorganet ta hensyn til omstendighetene i den rådende krisen og derfor tillate at visse strukturelle tiltak fullføres senere enn det som normalt er tilfellet, først og fremst for å unngå at markedene settes under press som følge av hastesalg⁽²⁰⁾. Omstruktureringen bør imidlertid gjennomføres så snart som mulig, og for å være effektiv og mulig gjøre en troverdig gjenopprettning av lønnsomheten til den omstrukturerte banken, bør den ikke gå over mer enn fem år⁽²¹⁾.

⁽¹³⁾ Når det vises til en omstrukturingsplan i avsnitt 2, som forklart i nr. 8 i dette kapitlet, gjelder prinsippene som ligger til grunn for avsnitt 2 analogt også for lønnsomhetsundersøkelser.

⁽¹⁴⁾ En veiledende modell for omstrukturingsplan er gjengitt i tillegget.

⁽¹⁵⁾ Når det er hensiktsmessig vil Overvåkningsorganet be en eksternt rådgiver om å undersøke de meldte omstrukturingsplanene for å vurdere lønnsomhet, byrdedeling og reduksjonen av konkurransevridning til et minimum. Det kan også anmode tilsynsmyndighetene om å sertifisere visse elementer.

⁽¹⁶⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak av 2. april 2008 i sak NN-1/2008 Northern Rock (EUT C 135 av 3.6.2008, s. 21), og vedtak 2009/341/EF i sak C-9/2008 Sachsen LB.

⁽¹⁷⁾ Se vedtak 2009/341/EF i sak C 9/2008 Sachsen LB.

⁽¹⁸⁾ Med visse behørig begrunnede unntak. Se kommisjonsvedtak av 21. oktober 2008 i sak C 10/2008 IKB, ennå ikke kunngjort.

⁽¹⁹⁾ I samsvar med prinsippene fastsatt i kommisjonsrekommendasjon 2009/384/EF av 30. april 2009 om godtgjøringspolitikken i sektoren for finansielle tjenester (EUT L 120 av 15.5.2009, s. 22).

⁽²⁰⁾ Det vil si salg av store mengder aktiva til gjeldende, lave markedspriser, noe som kan senke prisene ytterligere.

⁽²¹⁾ Kommisjonens praksis har vært å godta en varighet på to eller tre år for en omstrukturingsplan.

- 16) Dersom det i omstrukturingsperioden skulle bli behov for ytterligere støtte, utover den som ble angitt i den meldte omstrukturingsplanen for å gjenopprette lønnsomheten, vil det kreve en individuell forhåndmelding, og det vil bli tatt hensyn til slik eventuell tilleggsstøtte i Overvåkningsorganets endelige vedtak.

Lønnsomhet gjennom salg av en bank

- 17) Salget av en kriserammet bank til en annen finansinstitusjon kan bidra til å gjenopprette langsiktig lønnsomhet, dersom kjøperen er lønnsom og i stand til å overta den kriserammede banken, og kan bidra til å gjenopprette tilliten i markedet. Det kan også bidra til å konsolidere finanssektoren. Kjøperen bør derfor vise at den integrerte enheten vil bli lønnsom. I tilfelle av salg må også kravene til lønnsomhet, eget bidrag og begrensninger av konkurransevriddinger overholdes.
- 18) Det bør generelt sikres en åpen, objektiv og konkurranseutsatt salgsprosess uten vilkår eller forskjellsbehandling, for å gi potensielle kjøpere like muligheter⁽²²⁾.
- 19) Med forbehold for det kontrollsystemet for foretakssammenslutninger som kan være gjeldende, og idet det tas hensyn til at salget av en statsstøttet kriserammet bank til en konkurrent både kan bidra til gjenoppretting av den langsiktige lønnsomheten og føre til ytterligere konsolidering av finanssektoren, bør et slik salg heller ikke være tillatt dersom det kan føre til en betydelig konkurransevridding, med mindre støtten er ledsaget av egnede tiltak for å bote på konkurransevriddinger.
- 20) Salget av banken kan også omfatte statsstøtte til kjøperen og/eller til den solgte virksomheten⁽²³⁾. Dersom salget er organisert gjennom et åpent, konkurranseutsatt tilbud uten vilkår og aktivaene går til den høystbydende, skal salgsprisen anses som markedsprisen og støtte til kjøperen kan utelukkes⁽²⁴⁾. En negativ salgspris (eller finansiell støtte for å kompensere for en negativ pris) kan unntaksvis anses å ikke utgjøre statsstøtte, dersom en avvikling ville påført selgeren større kostnader⁽²⁵⁾. Ved beregning av avviklingskostnadene i en slik situasjon, vil Overvåkningsorganet bare ta hensyn til de forpliktelsene som en markedsøkonomisk investor ville ha påtatt seg⁽²⁶⁾. Dette utelukker forpliktelser som stammer fra statsstøtte⁽²⁷⁾.
- 21) En velordnet avvikling eller en bortauksjonering av en konkursrammet bank bør alltid vurderes når bankens langsiktige lønnsomhet ikke kan gjenoprettes på en troverdig måte. Regjeringene bør oppmuntre til at ulønnsomme aktører avvikles, og samtidig tillate at avviklingsprosessen skjer innenfor en egnet tidsfrist slik at den finansielle stabiliteten bevares. I retningslinjene for banksektoren er det fastsatt en framgangsmåte for hvordan en velordnet avvikling bør foregå⁽²⁸⁾. Oppkjøp av en kriserammet banks "gode" aktiva og forpliktelser kan også være et alternativ for en sunn bank, ettersom det kan være en kostnadseffektiv måte å utvide innlånsmassen på og knytte gode kontakter med pålitelige låntakere. I tillegg kan etablering av en selvstendig "god bank" av en kombinasjon av de "gode" aktivaene og forpliktelsene til en eksisterende bank dessuten være en måte å oppnå lønnsomhet på, forutsatt at denne nye enheten ikke er i stand til å vri konkurransen.

3. EGET BIDRAG FRA STØTTEMOTTAKEREN (BYRDEDELING)

- 22) For å begrense konkurransevriddinger og håndtere atferdsrisiko bør støtten begrenses til et nødvendig minimum og støttemottakeren bør yte et passende bidrag til å dekke omstrukturingskostnadene. Bankens og dens kapitaleiere bør i størst mulig grad bidra til omstruktureringen med egne midler. Dette er nødvendig for å sikre at reddede banker tar en tilstrekkelig del av ansvaret for konsekvensene av sin tidligere atferd, og for å skape egnede incentiver for deres framtidige atferd.

Begrensning av omstrukturingskostnadene

- 23) Omstrukturingsstøtte bør begrenses til å dekke de kostnadene som er nødvendige for å gjenopprette lønnsomheten. Det betyr at et foretak ikke bør bevilges offentlige midler som kan brukes til å finansiere markedsvriddende aktiviteter som ikke er knyttet til omstrukturingsprosessen. For eksempel bør oppkjøp av aksjer i andre foretak eller nye investeringer ikke finansieres gjennom statsstøtte, med mindre dette er avgjørende for å gjenopprette foretakets lønnsomhet⁽²⁹⁾.

⁽²²⁾ Se også nr. 20.

⁽²³⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak 2009/341/EF i sak C-9/2008 Sachsen LB.

⁽²⁴⁾ Fraværet av et slikt tilbud betyr ikke automatisk at kjøperen mottar statsstøtte.

⁽²⁵⁾ Dette vil normalt føre til støtte til den økonomiske aktiviteten som er solgt.

⁽²⁶⁾ Se forente saker C-278/92, C-279/92 og C-280/92 Hytasa [1994] saml. I-4103, nr. 22.

⁽²⁷⁾ Se sak C-334/99 Gröditzter Stahlwerke [2003] saml. I-1139, nr. 134 og etterfølgende numre, og kommisjonsvedtak 2008/719/EF av 30. april 2008 i sak C-56/2006 (tidl. NN 77/2006) Bank Burgenland (EUT L 239 av 6.9.2008, s. 32).

⁽²⁸⁾ Se nr. 43–50 i retningslinjene for banksektoren. For å muliggjøre en vellykket avvikling kan avviklingsstøtte vurderes som forenlig, for eksempel når det er behov for slik støtte til foreløpig rekapitalisering av en avviklingsbank eller -struktur eller for å oppfylle kravene til visse kategorier av kreditorer, når dette kan berettiges av hensyn til finansiell stabilitet. Eksempler på slik støtte og på hvilke vilkår den ble ansett som forenlig finnes i kommisjonsvedtak av 1. oktober 2008 i sak NN-41/2008 Det forente kongerike, krisestøtte til Bradford & Bingley (EUT C 290 av 13.11.2008, s. 2) og kommisjonsvedtak av 5. november 2008 i sak NN-39/2008 DK, støtte til avvikling av Roskilde Bank (EUT C 12 av 17.1.2009, s. 3).

⁽²⁹⁾ Se sak T-17/03 Schmitz-Gotha [2006] saml. II-1139.

Begrensning av støttebeløpet, betydelig eget bidrag

- 24) For å begrense støttebeløpet til et nødvendig minimum bør bankene først bruke egne midler til å finansiere omstruktureringen. Dette kan for eksempel innebære salg av aktiva. Statsstøtte bør gis på vilkår som sikrer en passende byrdedeling av kostnadene⁽³⁰⁾. Dette betyr at kostnadene knyttet til omstrukturering ikke bare dekkes av staten, men også av dem som har investert i banken, ved at de dekker tap med tilgjengelig kapital og betaler et passende vederlag for de statlige inngrepene⁽³¹⁾. Overvåkningsorganet mener imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å på forhånd fastsette terskler for byrdedeling i forbindelse med den rådende systemkrisen, ettersom målet er å lette tilgangen til privat kapital og å vende tilbake til normale markedsvilkår.
- 25) Alle unntak fra egnet byrdedeling på forhånd som unntaksvis er gitt i støttefasen for å gjenopprette finansiell stabilitet, må kompenseres for gjennom ytterligere bidrag senere i omstruktureringen, for eksempel i form av tilbakebetalingsklausuler og/eller gjennom en mer omfattende omstrukturering, herunder tilleggstiltak for å begrense konkurransevriddning⁽³²⁾.
- 26) Banker bør kunne gi avkastning på kapital, også i form av utbytte og kuponger på utestående uprioritert gjeld, på grunnlag av overskuddet fra sin virksomhet. Bankene bør imidlertid ikke bruke statsstøtte til avkastning på ansvarlig kapital (egenkapital og uprioritert gjeld) dersom ikke virksomheten gir tilstrekkelig overskudd. I forbindelse med en omstrukturering er derfor skjønsmessig utlikning av tap (for eksempel ved å frigjøre reserver eller redusere egenkapital) fra mottakerbankens side, for å garantere utbetaling av utbytte og kuponger på utestående uprioritert gjeld, i prinsippet ikke forenlig med målet om byrdedeling⁽³³⁾. Dette må kanskje avveies mot behovet for å sikre bankens refinansieringsevne og incentiver til å betale staten tilbake⁽³⁴⁾. For å fremme mottakerbankens refinansiering kan Overvåkningsorganet se positivt på kupongutbetalinger på nyutstedte hybridkapitalinstrumenter som prioriteres foran eksisterende uprioritert gjeld. Bankene bør uansett normalt ikke kunne kjøpe sine egne aksjer i løpet av omstrukturingsfasen.
- 27) Det bør være mulig å bevilge ytterligere støtte i løpet av omstrukturingsperioden dersom den kan berettiges av hensyn til finansiell stabilitet. Støtte utover dette bør begrenses til det som er absolutt nødvendig for å sikre lønnsomhet.

4. BEGRENSE KONKURRANSEVRIDDNING OG SIKRE EN KONKURRANSEDYKTIG BANKSEKTOR*Former for konkurransevriddning*

- 28) Selv om statsstøtte kan bidra til finansiell stabilitet under en systemkrise, og ha positive ringvirkninger, kan den vri konkurransen på forskjellige måter. Når bankene konkurrerer med hverandre på grunnlag av kvaliteten på sine produkter og tjenester, er det dem som tar altfor stor risiko og/eller stoler på uholdbare forretningsmodeller som til slutt vil tape markedsandel og eventuelt forsvinne fra markedet, mens mer effektive konkurrenter ekspanderer eller går inn i de gjeldende markedene. Statsstøtte forlenger tidligere konkurransevriddning som skyldes overdrevet risikotaking og uholdbare forretningsmodeller, ettersom den innebærer kunstig støtte til mottakerbankens markedsrett. På denne måten kan statsstøtte oppmuntre til affærdsrisiko blant støttemottakerne, samtidig som den svekker de incentiver som dem som ikke får støtte har til å konkurrere, investere og nyskape. Avslutningsvis kan statsstøtte undergrave det indre marked ved å flytte en urimelig stor del av byrden ved den strukturelle endringen og de tilknyttede sosiale og økonomiske problemene over på andre EFTA-stater, og samtidig skape etableringshindringer og undergrave incentiver til grensekryssende virksomhet.
- 29) Under en systemkrise er sikring av finansiell stabilitet fortsatt det overordnede målet for støtte til finanssektoren, men sikring av finanssystemet på kort sikt må ikke føre til langsiktige negative følger for like konkurransevilkår og konkurranseevnen i markedet. I denne forbindelse spiller tiltak for å begrense konkurransevriddning som følge av statsstøtte en viktig rolle, blant annet av følgende årsaker: For det første er bankene i hele EØS blitt rammet av krisen i meget varierende grad, og statsstøtte til krisestøtte og omstrukturingsstøtte til de rammede bankene kan skade grunnleggende sunne banker, noe som også kan ha negative følger for den finansielle stabiliteten. I en situasjon med finansiell, økonomisk og budsjettmessig krise kommer forskjellene mellom EFTA-statene når det gjelder evnen til å gi statsstøtte enda tydeligere fram, noe som har en negativ innvirkning på like konkurransevilkår i det indre marked. For det andre vil statlige inngrep som foretas i forbindelse med den rådende krisen, i kraft av sin natur på nasjonale markeder, og innebærer dermed en alvorlig risiko for at man forskanser seg bak sine nasjonale grenser og for en fragmentering av det indre marked. Støttemottakernes markedsnærhet må vurderes med henblikk på at effektiv konkurranse skal sikres, markedsrett og etableringshindringer unngås, og støtten må ikke være

⁽³⁰⁾ Slik det framgår av tidligere retningslinjer, særlig retningslinjene for verdiforringede aktiva, se nr. 21 og etterfølgende numre.

⁽³¹⁾ Overvåkningsorganet har framlagt detaljerte retningslinjer for prissetting av statlige garantier, rekapitaliseringer og tiltak for overtakelse av verdiforringede aktiva i hhv. retningslinjene for banksektoren, retningslinjene for rekapitalisering og retningslinjene for verdiforringede aktiva. I den grad det betales en slik pris, svekkes den finansielle posisjonen til bankens aksjeiere.

⁽³²⁾ Retningslinjene for verdiforringede aktiva nr. 24 og 25. Se også avsnitt 4 i dette kapitlet.

⁽³³⁾ Se kommisjonsvedtak av 18. desember 2008 i sak N-615/2008 Bayern LB (EUT C 80 av 3.4.2009, s. 4). Dette hindrer imidlertid ikke banken i å foreta kupongbetalinger når den er juridisk forpliktet til det.

⁽³⁴⁾ Se nr. 31 i retningslinjene for verdiforringede aktiva og det nyanserte synet på begrensning av utbetaling av utbytte som beskrives i nr. 33, 34 og 45 i retningslinjene for rekapitalisering, som bygger på at selv om midlertidige forbud mot utbetaling av utbytte og kuponger kan bevare kapitalen innenfor banken og øke kapitalbufferen slik at bankens solvens forbedres, kan de på den annen side hindre bankens tilgang til private finansieringskilder eller i det minste øke kostnaden for framtidig finansiering.

en hemsko for grensekryssende virksomhet til skade for foretak og forbrukere i EØS. For det tredje kan det nåværende omfanget av det offentlige inngrepet som er nødvendig for finansiell stabilitet, og de begrensede mulighetene for normal byrdedeling, ikke unngå å skape enda større atferdsrisiko, som må korrigeres på en hensiktsmessig måte for å forhindre at uheldige incentiver og overdreven risikotaking gjentar seg i framtiden, og for å bane vei for hurtig tilbakevending til normale markedsvilkår uten statlig støtte.

Effektive og forholdsmessige tiltak for å begrense konkurransevridding

- 30) Tiltak for å begrense konkurransevridding bør være skreddersydde for å fjerne de vriddinger som oppstår i det markedet der mottakerbanken utøver virksomhet etter at lønnsomheten er gjenopprettet etter omstruktureringen, samtidig som de bør følge en felles politikk og felles prinsipper. I sin vurdering av behovet for slike tiltak tar Overvåkningsorganet utgangspunkt i størrelsen på og omfanget av den virksomheten som den berørte banken vil ha etter gjennomføring av en troverdig omstrukturingsplan i samsvar med avsnitt 2 i dette kapitlet. Avhengig av hvilken type konkurransevridding det dreier seg om, kan dette innebære tiltak med hensyn til passiva og/eller aktiva⁽³⁵⁾. Valget av typen av og formen på slike tiltak vil avhenge av to kriterier: for det første størrelsen på støttebeløpet og vilkårene for og omstendighetene rundt tildelingen, og for det andre særtrekkene ved det eller de markedene mottakerbanken vil utøve virksomhet
- 31) Når det gjelder det første kriteriet, vil tiltak for å begrense konkurransevridding variere betydelig avhengig av størrelsen på støttebeløpet samt graden av byrdedeling og prissettingsnivået. I den forbindelse vil størrelsen på statsstøtten vurderes både i absolutte tall (mottatt kapital, støtteelement i garantier og avlastningstiltak) og i forhold til bankens risikovektede aktiva. Overvåkningsorganet vil vurdere det samlede støttebeløpet som mottakeren er tildelt, herunder enhver form for krisestøtte. På samme måte vil Overvåkningsorganet ta hensyn til omfanget av mottakerens eget bidrag og byrdedelingen i omstrukturingsperioden. Det vil generelt være færre negative konsekvenser som følge av atferdsrisiko når byrdedelingen er mer omfattende og egenbidraget er større. Dermed reduseres behovet for ytterligere tiltak⁽³⁶⁾.
- 32) Når det gjelder det andre kriteriet, vil Overvåkningsorganet analysere støttens sannsynlige følger for markedene der mottakerbanken vil utøve virksomhet etter omstruktureringen. Det vil først og fremst undersøke bankens størrelse og dens relative betydning for markedet eller markedene når lønnsomheten er gjenopprettet. Dersom banken bare har et begrenset markedsnærver etter omstruktureringen, er det sannsynligvis mindre behov for ytterligere begrensninger i form av avhending eller atferdsmessige tiltak. Tiltakene vil bli utformet i henhold til karaktertrekk ved markedet⁽³⁷⁾, for å sikre at konkurransen opprettholdes. På enkelte områder kan avhendinger få negative følger og er kanskje ikke nødvendige for å oppnå ønsket resultat, og i så tilfelle kan organisk vekst være å foretrekke framfor avhending. På andre områder, særlig de som omfatter nasjonale markeder med store etableringshindringer, kan avhending være nødvendig for å åpne for etablering eller utvidelse for konkurrenter. Tiltak for å begrense konkurransevridding bør ikke komme på bekostning av framtidig gjenoppretting av bankens lønnsomhet.
- 33) Avslutningsvis vil Overvåkningsorganet undersøke risikoen for at omstruktureringstiltakene kan undergrave det indre marked, og vil se positivt på tiltak som kan bidra til å sikre åpne og konkurranseutsatte nasjonale markeder. Når støtte som gis for å opprettholde finansiell stabilitet og utlån til realøkonomien i den EFTA-staten som yter støtten, også er betinget av at mottakerbanken overholder visse mål for utlån i andre EFTA-stater enn den som yter støtten, kan dette anses som en viktig ytterligere positiv virkning av støtten. Dette er særlig tilfelle når målene for utlån er betydelige i forhold til en troverdig kontrafaktisk situasjon, med tilstrekkelig overvåkning av at disse målene oppnås (for eksempel gjennom samarbeid mellom tilsynsmyndighetene i hjemstaten og vertsstaten), der banksystemet i vertsstaten domineres av banker med hovedkontor i utlandet og der slike utlånsforpliktelser er samordnet på fellesskapsplan (for eksempel i forbindelse forhandlinger om likviditetsstøtte).

Fastsattelse av en egnet pris for statsstøtte

- 34) Et passende vederlag for enhver form for statlige inngrep er generelt en av de mest hensiktsmessige begrensningene av konkurransevridding, ettersom det begrenser støttebeløpet. Dersom inngangsprisen av hensyn til finansiell stabilitet er satt til et nivå betydelig lavere enn markedsprisen, bør det sikres at vilkårene for den finansielle støtten revideres i omstrukturingsplanen⁽³⁸⁾, slik at støtten vrir konkurransen minst mulig.

Strukturelle tiltak – avhending og reduksjon av forretningsvirksomhet

- 35) På grunnlag av en vurdering i samsvar med kriteriene i dette avsnitt kan banker som mottar statsstøtte bli tvunget til å avhende datterselskaper eller filialer, kundeporteføljer eller forretningsenheter, eller til å treffe liknende

⁽³⁵⁾ Se nr. 21.

⁽³⁶⁾ Dersom Overvåkningsorganet i henhold til retningslinjene for hhv. banksektoren, rekapitalisering eller verdiforringede aktiva unntaksvis har godtatt støtte som ikke var i samsvar med prinsippene i nevnte retningslinjer, krever den ytterligere konkurransevridding som støtten har ført til at det treffes ytterligere strukturelle eller atferdsmessige sikkerhetstiltak, se nr. 58 i retningslinjene for verdiforringede aktiva.

⁽³⁷⁾ Det vil særlig bli tatt hensyn til konsentrasjonsnivåer, kapasitetsbegrensninger, lønnsomhetsnivåer samt etablerings- og utvidelseshindringer.

⁽³⁸⁾ For eksempel ved å fremme tilbakebetaling av statsstøtte for forfall.

tiltak⁽³⁹⁾, også på støttemottakerens innenlandske detaljmarked. For at slike tiltak skal øke konkurransen og bidra til det indre marked, bør de fremme markedsetablering for konkurrenter og grensekryssende virksomhet⁽⁴⁰⁾. I samsvar med kravet om gjenoppretting av lønnsomheten vil Overvåkningsorganet se positivt på slike strukturelle tiltak dersom de vedtas uten forskjellsbehandling av foretak i ulike EFTA-stater, og dermed bidrar til å bevare det indre finansmarked.

- 36) Det kan også være nødvendig å begrense bankens utvidelse på visse forretnings- eller geografiske områder, for eksempel gjennom markedsorienterte korrigerende tiltak, som spesifikke kapitalkrav, dersom direkte restriksjoner med hensyn til utvidelse eller atferdsrisiko vil kunne svekke konkurransen i markedet. Samtidig vil Overvåkningsorganet legge særlig vekt på å unngå forskansing bak nasjonale grenser og en fragmentering av det indre marked.
- 37) Dersom det objektivt sett synes vanskelig å finne en kjøper til datterselskaper eller annen virksomhet eller til aktiva, vil Overvåkningsorganet forlenge fristen for gjennomføring av disse tiltakene, dersom det framlegges en bindende tidsplan for nedskjæring av virksomheten (herunder utskilling av forretningsområder). Fristen for gjennomføring av tiltakene bør imidlertid ikke overstige fem år.
- 38) Ved vurderingen av hvilket omfang de strukturelle tiltakene som er nødvendige for å avhjelpe konkurransevridning i et gitt tilfelle bør ha, vil Overvåkningsorganet i samsvar med prinsippet om likebehandling ta hensyn til de tiltak som samtidig treffes i andre saker som gjelder de samme markedene eller markedssegmentene.

Unngå bruk av statsstøtte til å finansiere konkurransebegrensende atferd

- 39) Statsstøtte må ikke brukes til skade for konkurrenter som ikke mottar liknende offentlig støtte⁽⁴¹⁾.
- 40) Med forbehold for nr. 41 bør banker ikke bruke statsstøtte til å kjøpe opp konkurrerende virksomheter⁽⁴²⁾. Dette vilkåret bør gjelde i minst tre år og kan fortsette inntil utgangen av omstrukturingsperioden, avhengig av støttens omfang, størrelse og varighet.
- 41) Under ekstraordinære omstendigheter og etter melding kan Overvåkningsorganet tillate oppkjøp dersom de inngår i en konsolideringsprosess som er nødvendig for å gjenopprette finansiell stabilitet eller for å sikre effektiv konkurranse. Oppkjøpsprosessen bør overholde prinsippene om like muligheter for alle potensielle kjøpere, og resultatet bør sikre effektiv konkurranse i alle de relevante markedene.
- 42) Dersom et påbud om avhending og/eller forbud mot oppkjøp ikke er en hensiktsmessig løsning, kan Overvåkningsorganet godta at en EFTA-stat pålegger en tilbakebetalingsklausul, for eksempel i form av en avgift for støttemottakerne. På denne måten vil staten få tilbake en del av støtten når banken har gjenopprettet sin lønnsomhet.
- 43) Dersom banker som mottar statsstøtte skal oppfylle visse krav med hensyn til utlån til realøkonomien, må bankens utlån skje på markedsmessige vilkår⁽⁴³⁾.
- 44) Statsstøtte kan ikke brukes til å tilby vilkår (for eksempel med hensyn til rentesatser eller sikkerhet) som konkurrenter som ikke mottar statsstøtte ikke har mulighet til å tilby. I tilfeller der begrensninger av støttemottakerens prissetting ikke er hensiktsmessig, for eksempel fordi det kan føre til mindre effektiv konkurranse, bør imidlertid EFTA-statene foreslå andre, mer egnede korrigerende tiltak for å sikre effektiv konkurranse, slik som tiltak som fremmer etablering i markedet. På samme måte kan ikke banken bruke statlig støtte som en konkurransefordel når den markedsfører sine finanstjenester⁽⁴⁴⁾. Avhengig av støttens omfang, størrelse og varighet bør disse begrensningene gjelde i en periode på mellom tre år og hele omstrukturingsperiodens varighet. De vil da også utgjøre et klart incentiv til å betale staten tilbake så fort som mulig.
- 45) Overvåkningsorganet vil dessuten undersøke markedets åpningsgrad og sektorens evne til å håndtere bankkonkurser. I sin generelle vurdering kan Overvåkningsorganet ta hensyn til mulige forpliktelser fra støttemottakerens eller EFTA-statens side når det gjelder vedtakelse av tiltak⁽⁴⁵⁾ som vil fremme sunnere

⁽³⁹⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak av 21. oktober 2008 i sak C-10/2008 IKB, ennå ikke offentliggjort, og kommisjonsvedtak av 7. mai 2009 i sak N-244/2009 om kapitaltilførsel i Commerzbank (EUT C 147 av 27.6.2009, s. 4).

⁽⁴⁰⁾ Det bør imidlertid bemerkes at en reduksjon av balansesummen som følge av avskrivninger, som delvis kompenseres med statsstøtte, ikke reduserer bankens faktiske markedsnærver og derfor ikke kan tas i betraktning i vurderingen av behovet for strukturelle tiltak.

⁽⁴¹⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak av 19. november 2008 i sak NN-49/2008, NN-50/2008 og NN-45/2008 Garantier til Dexia (ennå ikke offentliggjort), nr. 73, kommisjonsvedtak av 19. november 2008 i sak N-574/2008 Garantier til Fortis Bank (EUT C 38 av 17.2.2009, s. 2), nr. 58 og kommisjonsvedtak av 3. desember 2008 i sak NN-42/2008, NN-46/2008 og NN-53/A/2008 Omstrukturingsstøtte til Fortis Bank og Fortis Bank Luxembourg (EUT C 80 av 3.4.2009, s. 7), nr. 94. En bank kan for eksempel under visse omstendigheter forby å tilby de høyeste rentene i markedet for småsparere.

⁽⁴²⁾ Det minnes om at omstrukturingskostnadene må begrenses til det som er absolutt nødvendig for å gjenopprette lønnsomhet. Se nr. 23.

⁽⁴³⁾ Lån på ikke-markedsmessige vilkår kan utgjøre statsstøtte, noe som kan godkjennes av Overvåkningsorganet, etter melding, dersom den er forenlig med EØS-avtalens funksjon, for eksempel i henhold til retningslinjene Midlertidige rammebestemmelser for statsstøttetiltak som gis for å lette tilgangen til finansiering under den nåværende finansielle og økonomiske krisen.

⁽⁴⁴⁾ Kommisjonsvedtak av 12. november 2006 i sak N-528/2008 ING (EUT C 328 av 23.12.2008, s. 10), nr. 35.

⁽⁴⁵⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak 2005/418/EF av 7. juli 2004 om støttetiltak gjennomført av Frankrike for Alstom (EUT L 150 av 10.6.2005, s. 24), nr. 204.

og mer konkurransedyktige markeder, for eksempel ved å fremme etablering i eller uttreden av markedet. Slike initiativer kan under egnede omstendigheter ledsage andre strukturelle eller atferdsmessige tiltak som normalt vil kreves av støttemottakeren. Dersom EFTA-staten forplikter seg til å innføre ordninger for å løse bankproblemer på et tidlig tidspunkt, kan Overvåkningsorganet komme til å se positivt på dem, ettersom de fremmer sunne og konkurransedyktige markeder.

5. OVERVÅKING OG PROSESSUELLE SPØRSMÅL

- 46) For å kunne kontrollere om omstrukturingsplanen gjennomføres korrekt, vil Overvåkningsorganet anmode om regelmessige, detaljerte rapporter. Den første rapporten skal normalt framlegges for Overvåkningsorganet senest seks måneder etter at omstrukturingsplanen er godkjent.
- 47) Etter at omstrukturingsplanen er meldt, må Overvåkningsorganet vurdere hvorvidt det er sannsynlig at planen vil gjenopprette langsiktig lønnsomhet og begrense konkurransevridning i tilstrekkelig grad. Dersom Overvåkningsorganet er meget i tvil om omstrukturingsplanen oppfyller relevante krav, må det innlede formell granskning, der tredje parter får mulighet til å inngi kommentarer til tiltaket slik at en åpen og sammenhengende tilnærming sikres, samtidig som fortrolighetsreglene som gjelder i statsstøttesaker overholdes.
- 48) Overvåkningsorganet er imidlertid ikke forpliktet til å innlede formell granskning dersom omstrukturingsplanen er fullstendig og de foreslåtte tiltakene er slik at Overvåkningsorganet ikke er i tvil med hensyn til forenlighet i betydningen av protokoll 3 del II artikkel 4 nr. 4 i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol. Dette kan særlig være tilfelle dersom en EFTA-stat har underrettet Overvåkningsorganet om et støttetiltak som er ledsaget av en omstrukturingsplan som oppfyller alle vilkårene i dette kapittel, med det formål å oppnå rettssikkerhet med hensyn til nødvendige oppfølgingstiltak. I slike tilfeller kan Overvåkningsorganet gjøre et endelig vedtak om at både krisestøtte og omstrukturingsstøtten er forenlig i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b).

6. MELDINGENS FORELØPIGE GYLDIGHET

- 49) Dette kapittel er motivert av den nåværende, ekstraordinære krisen i finanssektoren og bør derfor bare få anvendelse i en begrenset periode. Overvåkningsorganet vil anvende dette kapitlet i vurderingen av omstrukturingsstøtte som meldes til Overvåkningsorganet senest 31. desember 2010. Når det gjelder ikke-meldt støtte, får retningslinjene for gjeldende regler for vurdering av urettmessig statsstøtte anvendelse. Overvåkningsorganet vil derfor anvende dette kapittel i vurderingen av hvorvidt ikke-meldt støtte tildelt senest 31. desember 2010 er forenlig.
- 50) I betraktning av at dette kapittel er basert på EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b), kan Overvåkningsorganet revidere kapittelets innhold og varighet i lys av utviklingen i markedet, erfaringene fra saksbehandlingen og det overordnede målet om å opprettholde finansiell stabilitet.

TILLEGG

Modell for omstruktureringsplan

Veiledende innholdsfortegnelse over en omstruktureringsplan [1]

1. Opplysninger om finansinstitusjonen (beskrivelse av dens struktur osv.)

(NB: Opplysninger som allerede er framlagt kan gjengis, men skal integreres i dette dokumentet og eventuelt ajourføres)

2. Beskrivelse av markedet og markedsandeler

2.1. Beskrivelse av de viktigste relevante produktmarkedene (det må minst skilles mellom følgende markeder: detalj, engros, kapitalmarkeder osv.)

2.2. Beregninger av markedsandeler (f.eks. nasjonalt og innenfor EØS, avhengig av de relevante markeders geografiske utstrekning)

3. Analyse av årsakene til at institusjonen har fått problemer (interne faktorer)**4. Beskrivelse av det statlige inngrepet og vurdering av statsstøtten**

4.1. Opplysninger om hvorvidt finansinstitusjonen eller dens datterselskaper allerede har mottatt krise- eller omstruktureringsstøtte

4.2. Opplysninger om den statlige støtten form og beløp eller den finansielle fordelingen knyttet til støtte. Opplysningene bør omfatte all statsstøtte som er mottatt som individuell støtte eller under en støtteordning i løpet av omstrukturingsperioden

(NB: All støtte må begrunnes i omstrukturingsplanen, som angitt nedenfor)

4.3. Vurdering av statsstøtte i henhold til reglene for statsstøtte og tallfesting av støttebeløp

5. Gjenoppretting av lønnsomheten

5.1. Presentasjon av de ulike markedsantakelsene

5.1.1. Utgangssituasjonen i de viktigste produktmarkedene

5.1.2. Forventet markedsutvikling i de viktigste produktmarkedene

5.2. Presentasjon av et scenario uten tiltaket

5.2.1. Nødvendig tilpasning av den opprinnelige forretningsplanen

5.2.2. Tidligere, nåværende og framtidig kapitaldekning (kjernekapital (tier 1) og tilleggskapital (tier 2))

5.3. Presentasjon av forslag til framtidig strategi for finansinstitusjonen og hvordan denne vil føre til lønnsomhet

5.3.1. Utgangspunkt og overordnet ramme

5.3.2. Individuell ramme for hver av finansinstitusjonens forretningsområder

5.3.3. Tilpasninger til endringer i regelverket (forbedret risikostyring, økte kapitalbuffer osv.)

5.3.4. Bekreftelse med hensyn til fullstendige opplysninger om verdiforringede aktiva

5.3.5. Eventuelle endringer i eierstruktur

5.4. Beskrivelse og oversikt over de ulike tiltakene som er planlagt for å gjenopprette lønnsomhet, kostnadene for disse og deres utslag på resultatregnskapet/balansen

5.4.1. Tiltak på konsernnivå

5.4.2. Tiltak per forretningsområde

5.4.3. Hvert tiltaks utslag på resultatregnskapet/balansen

5.5. Beskrivelse av virkningene av de ulike tiltakene for å begrense konkurransevridning (jf. nr. 7) med henblikk på kostnadene for dem og deres utslag på resultatregnskapet/balansen

- 5.5.1. Tiltak på konsernnivå
- 5.5.2. Tiltak per forretningsområde
- 5.5.3. Hvert tiltaks utslag på resultatregnskapet/balansen
- 5.6. Sammenlikning med alternative løsninger og en kort komparativ vurdering av de økonomiske og samfunnsmessige virkningene regionalt, nasjonalt og på EØS-plan (utdyping kreves først og fremst dersom banken risikerer å ikke oppfylle tilsynskravene uten støtte)
- 5.6.1. Alternative løsninger: velordnet avvikling, oppdeling av banken, sammenslåing med en annen bank og virkningene av disse
- 5.6.2. Generelle økonomiske virkninger
- 5.7. Tidsplan for gjennomføring av de ulike tiltakene og endelig frist for gjennomføring av omstruktureringsplanen i sin helhet (angi hvilke opplysninger som er fortrolige)
- 5.8. Beskrivelse av tilbakebetalingsplanen for statsstøtten
- 5.8.1. Antakelser som ligger til grunn for planleggingen av uttreden av ordningen
- 5.8.2. Beskrivelse av statens incentiver for å tre ut av ordningen
- 5.8.3. Planlegging av uttreden eller tilbakebetaling inntil full tilbakebetaling/uttreden
- 5.9. Resultatregnskap/balanse for de siste tre og de neste fem årene, herunder finansielle nøkkeltall og en følsomhetsanalyse med utgangspunkt i et beste og et verste scenario
- 5.9.1. Basisscenario
- 5.9.1.1. Resultatregnskap/balanse på konsernnivå
- 5.9.1.2. Finansielle nøkkeltall på konsernnivå (RAROC som en referanseverdi for interne kriterier for risikotilpasset lønnsomhet, CIR, ROE osv.)
- 5.9.1.3. Resultatregnskap/balanse per forretningsenhet
- 5.9.1.4. Finansielle nøkkeltall per forretningsenhet (RAROC som en referanseverdi for interne kriterier for risikotilpasset lønnsomhet, CIR, ROE osv.)
- 5.9.2. Best tenkelige scenario
- 5.9.2.1. Underliggende antakelser
- 5.9.2.2. Resultatregnskap/balanse på konsernnivå
- 5.9.2.3. Finansielle nøkkeltall på konsernnivå (RAROC som en referanseverdi for interne kriterier for risikotilpasset lønnsomhet, CIR, ROE osv.)
- 5.9.3. Verst tenkelige scenario – når en stresstest er utført og/eller validert av nasjonale tilsynsmyndigheter, må metodene, parametrene og resultatene av en slik test framlegges [2]
- 5.9.3.1. Underliggende antakelser
- 5.9.3.2. Resultatregnskap/balanse på konsernnivå
- 5.9.3.3. Finansielle nøkkeltall på konsernnivå (RAROC som en referanseverdi for interne kriterier for risikotilpasset lønnsomhet, CIR, ROE osv.)
- 6. Byrdedeling – finansiinstitusjonens eller andre aksjeeieres egne bidrag til omstruktureringen (kapitalandelens regnskapsmessige og økonomiske verdi)**
- 6.1. Begrensning av omstruktureringskostnader til det som er nødvendig for å gjenopprette lønnsomhet
- 6.2. Begrensning av støttebeløpet (herunder opplysninger om eventuelle bestemmelser om begrensning av utbetaling av utbytte og rentebetaling på uprioritert gjeld)
- 6.3. Tilførsel av et betydelig eget bidrag (herunder opplysninger om størrelsen på innskuddet fra aksjeeiere eller uprioriterte kreditorer)

7. Tiltak for å begrense konkurransevidning

- 7.1. Begrunnelse for tiltakenes rekkevidde i forhold til statsstøtens størrelse og virkning
- 7.2. Strukturelle tiltak, herunder forslag til tidsplan og frister for avhending av aktiva eller datterselskaper/filialer eller andre korrigerende tiltak
- 7.3. Atferdsmessige forpliktelser, blant annet om å avstå fra å vise til statsstøtten som en konkurransefordel i aggressiv markedsføring

8. Overvåkning (eventuell ordning med en forvalter)

- [1] Opplysninger som må framlegges i lønnsomhetsundersøkelsen kan omfatte bankens interne data og rapporter, samt rapporter som er uarbeidet av/for EFTA-statens myndigheter, herunder tilsynsmyndighetene.
- [2] Stresstesten bør så langt det er mulig bygge på felles parametere som er avtalt på fellesskapsplan (f.eks. en metode som er utarbeidet av Den europeiske banktilsynskomité), og eventuelt tilpasset land- eller bankspesifikke omstendigheter. Omvendte stresstester eller liknende tester kan eventuelt også vurderes.

EFTA-ORGANER

EFTA-DOMSTOLEN

Søksmål anlagt 29. august 2011 av Hurtigruten ASA mot EFTAs overvåkningsorgan 2011/EØS/61/02
(Sak E-10/11)

Et søksmål mot EFTAs overvåkningsorgan ble anlagt for EFTA-domstolen 29. august 2011 av Hurtigruten ASA, representert ved advokatene Siri Teigum og Odd Stemsrud, Advokatfirmaet Thommessen AS, Haakon VIIIs gate 10, NO-0116 Oslo, Norge.

Saksøkeren har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. oppheve EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 205/11/COL av 29. juni 2011 om tilleggsavtalen med Hurtigruten
2. subsidiært, oppheve artikkel 2, 3 og 4 i EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 205/11/COL av 29. juni 2011 i den grad artiklene krever tilbakebetaling av støtten som det vises til i vedtakets artikkel 1, og
3. pålegge EFTAs overvåkningsorgan å betale sine egne kostnader samt de kostnader som har påløpt for Hurtigruten ASA.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- Saksøkeren, Hurtigruten ASA, er et allmennsjeselskap som utøver reise- og transportvirksomhet i og utenfor Norge.
  - Den 28. november 2008 underrettet norske myndigheter EFTAs overvåkningsorgan om reforhandlingen av avtalen mellom norske myndigheter og Hurtigruten ASA om kjøp av transporttjenester mellom Bergen og Kirkenes. Den 14. juli 2010 informerte EFTAs overvåkningsorgan norske myndigheter om at det ville innlede formell granskning i henhold til protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 i overvåknings- og domstolsavtalen ("ODA") med henblikk på de ytterligere tilskuddene til Hurtigruten i 2008.
  - Ved vedtak nr. 205/11/COL besluttet EFTAs overvåkningsorgan at tilleggsavtalen utgjorde statsstøtte uforenlig med EØS-avtalens funksjon, jf. avtalens artikkel 61 nr. 1, ettersom tilskuddene utgjør en form for overkompensasjon for offentlig tjeneste.
  - Saksøkeren hevder blant annet at det aktuelle vedtaket i EFTAs overvåkningsorgan bygger på åpenbart uriktig rettsanvendelse og/eller bevisbedømmelse i relasjon til
    - EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2 om norske myndigheters rett til å sikre at et foretaks utøvelse av sitt oppdrag å yte tjenester av allmenn økonomisk interesse ikke hindres når foretakets fortsatte drift står i fare, samt hvilken kompensasjon som skal innrømmes i slike tilfeller,
    - EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 og innenfor rammen av Altmark-saken og den påfølgende håndhevingen av vedtaket,
    - EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 og anvendelsen av retningslinjene for statsstøtte til krisestøtte og omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter,
- og
- at vedtaket må oppheves på grunn av EFTAs overvåkningsorgans mangelfulle begrunnelse for sitt vedtak, jf. ODA artikkel 16, brudd på god forvaltningsskikk, brudd på forpliktelsen til å foreta en grundig og aktsom undersøkelse, manglende rettsgrunnlag i ODA protokoll 3 og/eller brudd på forutberegnlighetsprinsippet.

Søksmål anlagt 29. august 2011 av Kongeriket Norge mot EFTAs overvåkningsorgan 2011/EØS/61/03
(Sak E-11/11)

Et søksmål mot EFTAs overvåkningsorgan ble anlagt for EFTA-domstolen 29. august 2011 av Kongeriket Norge, representert ved Ketil Bøe Moen, advokat ved regjeringsadvokatens kontor, og Beate Gabrielsen, rådgiver i Utenriksdepartementets rettsavdeling.

Saksøkeren har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. oppheve EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 205/11/COL av 29. juni 2011
2. pålegge EFTAs overvåkningsorgan å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 205/11/COL av 29. juni 2011 erklærte at de tre tiltak fastsatt i tilleggsavtalen undertegnet av norske myndigheter og Hurtigruten i 2009, utgjorde statsstøtte uforenlig med EØS-avtalens funksjon, jf. avtalens artikkel 61 nr. 1, ettersom de utgjør en form for overkompensasjon for offentlig tjeneste.
- Saksøkeren krever at det aktuelle vedtak oppheves
- Saksøkeren hevder blant annet at EFTAs overvåkningsorgan
  - har gjort seg skyldig i en åpenbart uriktig rettsanvendelse og/eller bevisbedømmelse ved å konkludere med at de aktuelle tiltak utgjør statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1
  - har gjort seg skyldig i en åpenbart uriktig rettsanvendelse og/eller bevisbedømmelse med hensyn til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2
  - brøt forutberegnlighetsprinsippet da det fattet det aktuelle vedtak, og
  - ikke har gitt en tilstrekkelig god begrunnelse for det aktuelle vedtak slik artikkel 16 i overvåknings- og domstolsavtalen ("ODA") krever.

**Søksmål anlagt 13. september 2011 av Asker Brygge AS mot EFTAs overvåkningsorgan 2011/EØS/61/04
(Sak E-12/11)**

Et søksmål mot EFTAs overvåkningsorgan ble anlagt for EFTA-domstolen 13. september 2011 av Asker Brygge AS, representert ved advokatene Thomas Nordby og Espen Bakken, Arntzen de Besche Advokatfirma AS, Bygdøy allé 2, 0204 Oslo, Norge.

Saksøkeren har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal

1. oppheve artikkel 1 og 2 i EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 232/11/COL,
2. pålegge EFTAs overvåkningsorgan å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- I vedtak nr. 232/11/COL av 13. juli 2011 om melding om salg av grunn i Nesøyveien 8, gnr. 32 bnr. 17 i Asker kommune, kom EFTAs overvåkningsorgan til at salget utgjør ulovlig statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og at støtten skal tilbakebetales.
- Saksøkeren krever at det aktuelle vedtaket oppheves.
- Saksøkeren hevder blant annet at EFTAs overvåkningsorgan
  - har anvendt EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 feilaktig i sin vurdering av hvorvidt Asker Brygge fikk en økonomisk fordel i betydningen av nevnte artikkel
  - har foretatt en feilaktig vurdering av det aktuelle tidspunktet for grunnlaget for beregning av om det ble gitt statsstøtte etter EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3, og
  - ikke har tatt behørig hensyn til at salget bygger på en opsjonsavtale.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2011/EØS/61/05

(Sak COMP/M.6235 – Honeywell/Sinochem/JV)

Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

1. Kommisjonen mottok 28. oktober 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Honeywell International Inc. ("Honeywell") og det kinesiske foretaket Sinochem Lantian Company Ltd. ("Sinochem Lantian"), del av det kinesiske Sinochem-konsernet, ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over et nystiftet kinesisk fellesforetak (JV)
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Honeywell: produkter og tjenester til luftfartindustrien, automasjons- og styringsløsninger, spesialmateriale samt transport- og kraftsystemer.
  - Sinochem Lantian: virksomhet innenfor FoU og produksjon av kjemikalier, legemiddeldistribusjon, teknisk prosjektering, produksjon av plantevernmidler samt eiendomsutvikling. Sinochem Lantian er del av Sinochem-konsernet, som har virksomhet innenfor en rekke sektorer, blant andre kjemikalier, energi, finans og eiendom.
  - JV: framstilling av HFC-245fa, et ekspansjonsmiddel som hovedsakelig selges for framstilling av polyuretanskum av lukkede celler til isoleringsformål. Fellesforetaket vil bare ha virksomhet i Asia.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 323 av 8.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6235 – Honeywell/Sinochem/JV, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6382 – Unipapel/Spicers)

2011/EØS/61/06

1. Kommisjonen mottok 28. oktober 2011 melding i henhold til artikkel 4 og etter henvisning i henhold til artikkel 4 nr. 5 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det spanske foretaket Unipapel SA ("Unipapel") ved kjøp av aksjer overtar kontroll alene i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket Spicers virksomhet på Kontinentet (Spicers CE), i siste instans kontrollert av det britiske foretaket DS Smith PLC ("DS Smith").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Unipapel: aktivt innenfor framstilling og tradisjonelt engrossalg av kontorrekvisita, inkludert alle ikke-varige og varige forbruksvarer som er nødvendige på et kontor. Foretaket har også virksomhet innenfor partidistribusjon av IT-produkter (hovedsakelig forbruksvarer for skrivere).
  - Spicers CE: virksomhet innenfor tradisjonelt engrossalg av kontorrekvisita.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 328 av 11.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6382 – Unipapel/Spicers, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/61/07****(Sak COMP/M.6389 – Eni/Nuon Belgium/Nuon Wind Belgium/Nuon Power Generation)**

1. Kommisjonen mottok 4. november 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det italienske foretaket Eni S.p.A. ("Eni") ved kjøp av aksjer overtar kontroll alene i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over Nuon Belgium N.V. ("Nuon Belgium", Belgia), som innehar alle aksjene i Nuon Wind Belgium N.V. ("Nuon Wind Belgium", Belgia), og Nuon Power Generation Walloon N.V. ("Nuon Power Generation Walloon", Belgia), som begge i siste instans for tiden tilhører Vattenfall AB (Sverige).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Eni: morselskapet til Eni-konsernet, et integrert energikonsern i Italia som er aktivt over hele verden innenfor leting etter og produksjon, transport, omdanning og markedsføring av olje og gass, samt produksjon og salg av tjenester innenfor elektrisitet, petrokjemikalier og oljefelt samt levering av bygg- og ingeniørtjenester
  - Nuon Belgium: gass- og strømleverandør i Belgia og morselskapet til Nuon Wind Belgium, som eier og driver et vindkraftanlegg med tre turbiner i Belgia
  - Nuon Power Generation Walloon: foretak etablert for å utvikle et elkraftprosjekt innenfor kraftvarme i Vallonia i Belgia.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 328 av 11.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6389 – Eni/Nuon Belgium/Nuon Wind Belgium/Nuon Power Generation, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/61/08****(Sak COMP/M.6405 – Banco Santander/Certain Assets of RBS (Rainbow))**

1. Kommisjonen mottok 21. oktober 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det spanske foretaket Banco Santander S.A. ("Banco Santander") ved kjøp av eiendeler overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over deler av det britiske konsernet The Royal Bank of Scotland Group ("Rainbow").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Banco Santander: morselskap for et internasjonalt bank- og finanskonsern som har virksomhet i Det forente kongerike, Spania og i noen andre europeiske land samt i Latin-Amerika
  - Rainbow: banktjenester til privatkunder og til små og mellomstore bedrifter samt andre bedriftskunder i Det forente kongerike.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 324 av 9.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6405 – Banco Santander/Certain Assets of RBS (Rainbow), per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/61/09****(Sak COMP/M.6408 – EAH/Mitsubishi Electric/Mitsubishi/ETAM)**

1. Kommisjonen mottok 31. oktober 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene ETA Ascon Holding LLC ("EAH", De forente arabiske emirater), Mitsubishi Electric Corporation ("Mitsubishi Electric", Japan) og Mitsubishi Corporation ("Mitsubishi", Japan) ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over ETA Melco Elevator Company LLC ("ETAM", De forente arabiske emirater).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - EAH: investerings- og holdingselskap aktivt innenfor ulike deler av byggindustrien
  - Mitsubishi Electric: framstilling og salg av elektrisk og elektronisk utstyr til energisektoren og energisystemer, industriell automasjon, informasjons- og kommunikasjonssystemer, elektronisk utstyr og husholdningsapparater
  - Mitsubishi: foretak med virksomhet innenfor en rekke bransjer som energi, metaller, maskinproduksjon, kjemikalier, næringsmidler og alminnelige handelsvarer
  - ETAM: levering, installering og vedlikehold av heiser og rulletrapper i Asia og Midtøsten.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 324 av 9.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6408 – EAH/Mitsubishi Electric/Mitsubishi/ETAM, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/61/10****(Sak COMP/M.6420 – Dong Energy/Shell Gas Direct)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 4. november 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det danske foretaket Dong Energy A/S ("Dong") gjennom sitt heleide datterselskap Dong Energy Sales UK Limited ved kjøp av aksjer overtar kontroll alene i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det britiske foretaket Shell Gas Direct Limited ("Shell Gas").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Dong: integrert energikonsern aktivt innenfor utvinning og produksjon av olje og gass, produksjon og distribusjon av elektrisitet samt engros- og detaljsalg av naturgass og elektrisitet i Danmark og Nord-Europa
  - Shell Gas: leverer gass til bedriftskunder i Det forente kongerike
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 328 av 11.11.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6420 – Dong Energy/Shell Gas Direct, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte")

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6423 – Carlyle/H&F/Pharmaceutical Product Development)

2011/EØS/61/11

Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

1. Kommissjonen mottok 26. oktober 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Carlyle Partners V, L.P., et fond som forvaltes av Carlyle Group ("Carlyle"), og investeringsfond som kontrolleres av H&F Corporate Investors VII, Ltd. (Caymanøyene) og støttes av Hellman & Friedman ("H&F") ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det amerikanske foretaket Pharmaceutical Product Development, Inc.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - Carlyle: global alternativ kapitalforvalter som støtter fond som investerer globalt på fire investeringsområder (oppkjøp, kreditalternativer, vekstkamital og fast eiendom) innenfor en rekke industrier
  - H&F: risikokapitalforetak som hovedsakelig investerer i franchiseforetak og fungerer som forvaltningspartner innenfor flere sektorer, herunder helsetjenester, forretnings- og markedsføringsjenester, programvare, finansielle tjenester, Internett og digitale medier, forsikring, medier samt energi og industri
  - Pharmaceutical Product Development: oppdragsforskningsorganisasjon som yter laboratorietjenester og tjenester for klinisk utvikling til legemiddelindustrien
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 322 av 5.11.2011. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse COMP/M.6423 – Carlyle/H&F/Pharmaceutical Product Development, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte")

Tilbakekalling av en forhåndsmelding
(Sak COMP/M.6397 – G4S/ISS)

2011/EØS/61/12

Europakommisjonen mottok 27. oktober 2011 melding om en planlagt foretakssammenslutning mellom foretakene G4S og ISS. Foretakene underrettet 27. oktober 2011 Kommisjonen om at de trakk tilbake meldingen. Meldingen var på datoen for tilbakekalling ennå ikke offentliggjort i EØS-tillegget.

Informasjon fra medlemsstatene om statsstøtte gitt i henhold til kommisjonsforordning (EF) nr. 800/2008 om visse former for støttes forenlighet med det felles marked ved anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 (forordning om alminnelige gruppeunntak)

2011/EØS/61/13

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.28361 (X 430/09)	Italia	Trento Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Legge provinciale 28 marzo 2003, n. 4 e s.m.i., recante norme per il «Sostegno dell'economia agricola, disciplina dell'agricoltura biologica e della contrassegnazione di prodotti geneticamente non modificati»: approvazione dei criteri e delle moda ...	EUT C 266 av 9.9.2011, s. 18
SA.32471 (11/X)	Italia	Molise Blandet	Avviso pubblico regionale relativo alla Formazione continua – Legge 236/93 e Legge 53/2000 – Piani settoriali e Territoriali Anni 2011–2012	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 1
SA.32472 (11/X)	Spania	Galicia Blandet Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Ayudas del Igape a los proyectos de inmersión profesional (Procedimiento IG177)	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 2
SA.32492 (11/X)	Sverige	Sverige Blandet	Lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi. 0,8 %-regeln.	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 3
SA.32659 (11/X)	Spania	Rioja Ikke-støttede områder	Plan para la Competitividad del Comercio Minorista	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 3
SA.32806 (11/X)	Polen	Polen Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Program pomocy regionalnej w ramach regionalnych programów operacyjnych	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 4
SA.32864 (11/X)	Polen	Polen Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Pomoc na usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców w ramach regionalnych programów operacyjnych	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 6
SA.32865 (11/X)	Polen	Polen Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Pomoc na szkolenia w ramach regionalnych programów operacyjnych	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 7
SA.32875 (11/X)	Det forente kongerike	Nord-Irland Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Climate change levy: lower rate for supplies of natural gas in Northern Ireland (industrial and services sectors and agriculture)	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 8
SA.32884 (11/X)	Det forente kongerike	Det forente kongerike Blandet	Climate change levy: climate change agreements (industrial and commercial sectors)	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 9
SA.32958 (11/X)	Tsjekkia	Tsjekkia Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Vrácení části spotřební daně zaplacené v cenách minerálních olejů uvedených v § 45 odst. 2 písm. c) zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění p. p.	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 11
SA.33016 (11/X)	Latvia	Latvia Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaide par veiktajiem sākotnējiem ilgtermiņa ieguldījumiem	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 12
SA.33119 (11/X)	Italia	Toscana Blandet	Programma di cooperazione transfrontaliera Italia – Francia MARITTIMO 2007-2013 – Criteri per la concessione di aiuti alle imprese in esenzione ai sensi del Regolamento della Commissione N. 800/08	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 13
SA.33160 (11/X)	Nederland	Zuid-Limburg Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Atrium Santé Nieuwbouw en Renovatie/ Energiebesparende investeringen	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 14
SA.32894 (11/X)	Spania	Comunidad Valenciana Blandet	Ayudas al fomento del empleo estable. Programa de apoyo a la contratación de trabajadores discapacitados.	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 16

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.32896 (11/X)	Tyskland	Deutschland Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c) Ikke-støttede områder Blandet	Förderung der Nutzung erneuerbarer Energien im Wärmemarkt	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 17
SA.32916 (11/X)	Italia	Veneto Blandet	Aiuti che le Camere di Commercio del Veneto concederanno nel 2011	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 17
SA.32954 (11/X)	Tsjekkia	Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Potenciál – 3.výzva	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 19
SA.33165 (11/X)	Italia	Sondrio Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Servizi di consulenza per progetto di aggregazione del sistema latte Valtellina – Comunità Montane della Valtellina	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 20
SA.33172 (11/X)	Tyskland	Berlin Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Berufsbegleitende Bachelorausbildung Elektro/Metall und Medien (Zusatzkurs) Berlin	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 21
SA.33199 (11/X)	Bulgaria	Bulgaria Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	BG051PO001-5.1.03 „Шанс за всички“	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 21
SA.33251 (11/X)	Polen	Polen Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Warunki i tryb przyznawania pomocy publicznej na realizację inwestycji budowlanych służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 23
SA.33293 (11/X)	Nederland	–	Proeftuinproject intelligente netten	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 23
SA.32670 (11/X)	Spania	Rioja Ikke-støttede områder	Programa estratégico de comercio exterior (FORMACION)	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 25
SA.32747 (11/X)	Italia	–	Fondo Centrale di Garanzia per le PMI	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 26
SA.32761 (11/X)	Tsjekkia	Tsjekkia Blandet	Program Grantové agentury České republiky na podporu základního výzkumu – Mezinárodní projekty	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 27
SA.32771 (11/X)	Latvia	Latvia Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	“Zinātnes infrastruktūras attīstība” 1. kārtā	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 28
SA.32794 (11/X)	Det forente kongerike	Det forente kongerike Blandet	Innovations Partnership Scheme	EUT C 280 av 23.9.2011, s. 29
SA.32503 (11/X)	Danmark	Danmark Blandet	Støtte til højteknologiske projekter og platforme	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 20
SA.32526 (11/X)	Østerrike	Österreich Blandet	Energieabgabenrückvergütung, Gesetzesnovelle BGBl. I Nr. 111/2010 vom 31.12.2010	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 21
SA.32851 (11/X)	Italia	Lombardia Artikkel 107 nr. 3 bokstav c) Blandet	Bando di concorso per l'erogazione di contributi a favore delle imprese bresciane dei settori industria, artigianato, agricoltura, commercio, turismo e servizi per la formazione professionale di imprenditori, dirigenti, collaboratori familiari e dipendenti anno 2011	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 21
SA.33285 (11/X)	Østerrike	Österreich Blandet	Forschungskompetenzen für die Wirtschaft	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 22
SA.33308 (11/X)	Malta	Malta Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	EUREKA R & D Grant	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 23

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.32204 (11/X)	Bulgaria	Bulgaria Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Открита процедура за конкурентен подбор на проекти с определен срок за кандидатстване: BG161PO003-2.1.11 Технологична модернизация в малки и средни предприятия	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 25
SA.32912 (11/X)	Tsjekkia	Strední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Strední Morava, Moravskoslezsko Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Prosperita – 2.výzva-pokračování	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 26
SA.32954 (11/X)	Tsjekkia	Strední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Strední Morava, Moravskoslezsko Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Potenciál – 3.výzva	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 27
SA.33309 (11/X)	Malta	Malta Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	EUROSTARS R & D Grant	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 28
SA.33310 (11/X)	Spania	Comunidad Valenciana Blandet	Ayudas de la Agencia Valenciana de la energía, en materia de energías renovables y biocarburantes para el ejercicio 2011	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 28
SA.33315 (11/X)	Tyskland	Deutschland Blandet	IKT für Elektromobilität II – Smart Car – Smart Grid – Smart Traffic	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 30
SA.33319 (11/X)	Det forente kongerike	United Kingdom Blandet	Women and Work Sector Pathways Initiative	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 31
SA.33331 (11/X)	Spania	Cataluna Blandet	Línea de ayudas para empresas catalanas que desarrollen nuevas oportunidades de negocio	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 32
SA.33333 (11/X)	Italia	Sardegna Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Contributi per l'elettrificazione rurale	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 32
SA.33335 (11/X)	Italia	Toscana Ikke-støttede områder	Interventi a sostegno dei processi di integrazione tra imprese	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 33
SA.33322 (11/X)	Italia	Marche Blandet	Legge n. 236/1993. Avviso pubblico per la realizzazione di progetti formativi.	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 35
SA.33328 (11/X)	Nederland	Limburg (NL) Ikke-støttede områder	Korte Ketten Vleeskuikenhouderij	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 36
SA.33330 (11/X)	Hellas	Anatoliki Makedonia, Thraki, Kentriki Makedonia, Dytiki Makedonia, Thessalia, Ipeiros, Ionia Nisia, Dytiki Ellada, Sterea Ellada, Peloponnisos, Attiki, Voreio Aigaio, Notio Aigaio, Kriti Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c)	Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 37
SA.33342 (11/X)	Østerrike	Österreich Blandet	Programm zur Förderung der außeruniversitären Forschungseinrichtungen im Bereich Geistes- und Sozialwissenschaften TOP.EU	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 38
SA.33355 (11/X)	Det forente kongerike	North East, North West, Yorkshire and The Humber, East Midlands, West Midlands, Eastern, London, South East, South West Blandet	The English Property Development State Aid Scheme	EUT C 288 av 30.9.2011, s. 39
SA.32885 (11/X)	Det forente kongerike	United Kingdom Blandet	Climate change levy: climate change agreements (agricultural sectors) 2011–2013	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 1

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.33357 (11/X)	Danmark	Danmark Ikke-støttede områder	Tilskud til biogasanlæg m.v.	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 2
SA.33375 (11/X)	Spania	–	Inncorpora 2011	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 3
SA.33377 (11/X)	Det forente kongerike	Shetland Islands Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Low Carbon Shetland – Thermal Storage to support renewables	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 4
SA.33378 (11/X)	Det forente kongerike	Scotland Blandet	Scottish Rural Development Programme – measure code 123 (adding value to agriculture and forestry products)	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 5
SA.33218 (11/X)	Tyskland	Deutschland Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Richtlinie des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (BMELV) zur Förderung von Forschungs- und Entwicklungsvorhaben sowie von Maßnahmen zum Technologie- und Wissenstransfer für eine nachhaltige Erzeugung, Verarbeitung und Vermarktung von landwirtschaftlichen Produkten	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 7
SA.33379 (11/X)	Det forente kongerike	North East, North West, Yorkshire and The Humber, East Midlands, West Midlands, Eastern, London, South East, South West Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c) Ikke-støttede områder Blandet	The English Business Support State Aid Scheme	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 8
SA.33380 (11/X)	Tsjekkia	Tsjekkia Blandet	Centra kompetence	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 9
SA.33383 (11/X)	Spania	Pais Vasco Ikke-støttede områder	Ayudas para fomento de acciones y proyectos de ahorro, eficiencia energética y utilización de energías renovables	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 10
SA.33390 (11/X)	Tsjekkia	Tsjekkia Blandet	Program na podporu aplikovaného spoločenskoveďného výzkumu a experimentálneho vývoje OMEGA	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 11
SA.32716 (11/X)	Slovenia	Jugovzhodna Slovenija Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Garancijska shema za Dolenjsko, za belokranjsko in kočevsko subregijo	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 13
SA.33406 (11/X)	Hellas	Anatoliki Makedonia, Thraki, Kentriki Makedonia, Dytiki Makedonia, Thessalia, Ipeiros, Ionia Nisia, Dytiki Ellada, Sterea Ellada, Peloponnisos, Attiki, Voreio Aigaio, Notio Aigaio, Kriti Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c)	Προκήρυξη Προγράμματος για την ένταξη επενδυτικών σχεδίων στο ειδικό καθεστώς ενισχύσεων της Επιχειρηματικότητας των Νέων του νόμου 3908/2011, για το έτος 2011	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 14
SA.33426 (11/X)	Tyskland	Deutschland Artikkel 107 nr. 3 bokstav c) Ikke-støttede områder Blandet	Gesundheitsforschung	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 15
SA.33426 (11/X)	Tyskland	Deutschland Artikkel 107 nr. 3 bokstav c) Ikke-støttede områder Blandet	Basistechnologien für eine nächste Generation biotechnologischer Verfahren	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 16

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.33431 (11/X)	Tyskland	Niedersachsen Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c) Ikke-støttede områder Blandet	Bürgschaften des Landes Niedersachsen	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 17
SA.32509 (11/X)	Belgia	Vlaams Gewest Blandet	Besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2010 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-investeringen in het Vlaamse Gewest	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 19
SA.32547 (11/X)	Italia	Liguria Blandet	Bando attuativo della linea di attività 1.2.2 del P.O.R. FESR 2007-2013 Obiettivo «Competitività regionale e Occupazione» Asse 1 «Innovazione e competitività DLTM – Ricerca industriale e sviluppo sperimentale a favore delle imprese del Distretto Ligure per le Tecnologie Marine»	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 20
SA.33057 (11/X)	Tsjekia	Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Marketing – 2.výzva	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 21
SA.33437 (11/X)	Nederland	Nederland Blandet	Steunmaatregelen PT onderzoek en ontwikkeling KMO groente- en fruitsector: O&O onderzoeksprojecten milieu, O&O milieustudies, O&O advisering milieustudies, en O&O Innovatieadviesdiensten en -ondersteuning	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 22
SA.33446 (11/X)	Spania	Navarra Blandet	Régimen de ayudas para impulsar la economía en Navarra para el año 2011	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 23
SA.33497 (11/X)	Spania	–	Innpronta	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 25
SA.33498 (11/X)	Spania	–	Feder Innterconecta	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 26
SA.33501 (11/X)	Det forente kongerike	Scotland Blandet	Enterprise Growth Fund	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 26
SA.33504 (11/X)	Hellas	Ellada Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) og c)	Development and modernization of industrial parks	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 28
SA.33505 (11/X)	Spania	Cataluna Blandet	Línea de ayudas destinadas a incentivar la participación de agentes catalanes en las convocatorias Eranet de los proyectos Eurotransbio y Manunet	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 29
SA.33454 (11/X)	Portugal	Madeira Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Sistema de Incentivos à Investigação, Desenvolvimento Tecnológico e Inovação da Região Autónoma da Madeira II (+CONHECIMENTO II)	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 30
SA.33466 (11/X)	Tyskland	Deutschland Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Förderschwerpunkt Elektromobilität des BMVBS	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 31
SA.33476 (11/X)	Italia	Sardegna Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Línea di attività 3.1.1.a – Aiuti alle imprese per la produzione di energia da fonti energetiche rinnovabili Línea di attività 3.1.2.c – Promozione dell'utilizzo da parte delle imprese di tecnologie ad alta efficienza e risparmio energetico e sostegno alla cogenerazione diffusa	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 32

Støttens referansenummer	Medlemsstat	Region	Navnet på støtteordningen eller på foretaket ved ekstraordinær individuell støtte	Nærmere opplysninger
SA.33483 (11/X)	Tsjekia	Praha, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko, Střední Čechy Artikkel 107 nr. 3 bokstav a) Ikke-støttede områder	Program ochrany ozónové vrstvy země	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 33
SA.33495 (11/X)	Romania	Romania Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	„Sprijin pentru consolidarea și modernizarea sectorului productiv prin investiții realizate de întreprinderile mici și mijlocii”	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 34
SA.33506 (11/X)	Spania	Cataluna Blandet	Programa de ayudas a inversiones empresariales de alto impacto	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 36
SA.33528 (11/X)	Spania	Galicia Artikkel 107 nr. 3 bokstav a)	Subvenciones para inversiones innovadoras para el crecimiento empresarial en el ámbito de la Comunidad autónoma de Galicia. IN 848A	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 37
SA.33539 (11/X)	Belgia	Vlaams Gewest Ikke-støttede områder	Subsidie voor het Coördinatiecentrum praktijkgericht onderzoek en voorlichting biologische teelt (CCBT) 2011–2012	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 38
SA.33542 (11/X)	Italia	Pesaro e Urbino Ikke-støttede områder	Interventi di formazione a favore dei lavoratori della Biesse spa di Pesaro cofinanziati mediante l'utilizzo della legge 236/93	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 38
SA.33543 (11/X)	Italia	Friuli-Venezia Giulia Blandet	Concessione di contributi alle imprese artigiane per investimenti in ricerca, sviluppo, trasferimento tecnologico e innovazione, ai sensi dell'articolo 53bis, comma 1 della Legge regionale 12/2002	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 39
SA.33544 (11/X)	Italia	Abruzzo Artikkel 107 nr. 3 bokstav c)	Progetto speciale «Formazione continua per imprese medie e grandi»	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 41
SA.33546 (11/X)	Italia	Friuli-Venezia Giulia Blandet	Aiuti all'occupazione dei lavoratori disabili	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 42
SA.33547 (11/X)	Italia	Lombardia Blandet	Bando di invito a presentare Progetti di Ricerca Industriale e Sviluppo Sperimentale nei Settori strategici di Regione Lombardia e del Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 43
SA.33548 (11/X)	Italia	Lombardia Ikke-støttede områder	Azione volta a sostenere la formazione innovativa	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 44
SA.33549 (11/X)	Italia	Piemonte Ikke-støttede områder	Contributi a fondo perduto per la realizzazione di edifici a energia quasi zero	EUT C 296 av 7.10.2011, s. 44

**Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføring av europaparlaments- og
rådsdirektiv 2008/57/EF av 17. juni 2008 om samtrafikkvevnen i Fellesskapets
jernbanesystem**

2011/EØS/61/04

(Offentliggjøring av titler og referanser for harmoniserte standarder i henhold til direktivet)

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 3381:2011 Jernbane – Akustikk – Måling av støy i skinnegående kjøretøy (ISO 3381:2005)		
CEN	EN 12080:2007+A1:2010 Jernbane – Akselkasser – Rullelagre		
CEN	EN 12081:2007+A1:2010 Jernbane – Akselkasser – Smørefett		
CEN	EN 12082:2007+A1:2010 Jernbane – Akselkasser – Prøving av ytelse		
CEN	EN 12663-1:2010 Jernbaneutstyr – Krav til konstruksjon av jernbanevogner – Del 1: Jernbanevogner bortsett fra godsvogner		
CEN	EN 12663-2:2010 Jernbane – Konstruksjonskrav for karosserier for bruk på jernbane – Del 2: Godsvogner		
CEN	EN 13103:2009+A1:2010 Jernbane – Hjulsett og boggier – Rullende aksler – Retningslinjer for konstruksjon		
CEN	EN 13104:2009+A1:2010 Jernbane – Hjulsett og boggier – Drivaksler – Retningslinjer for konstruksjon		
CEN	EN 13230-1:2009 Jernbane – Spor – Sviller og underliggere av betong – Del 1: Generelle krav		
CEN	EN 13230-2:2009 Jernbane – Spor – Sviller og underliggere av betong – Del 2: Forspente enkle sviller		
CEN	EN 13230-3:2009 Jernbane – Spor – Sviller og underliggere av betong – Del 3: Doble armerte sviller		
CEN	EN 13230-4:2009 Jernbane – Spor – Sviller og underliggere av betong – Del 4: Forspente underliggere for sporvekslere og sporkryss		
CEN	EN 13260:2009+A1:2010 Jernbane – Hjulsett og boggier – Hjulsett – Produktkrav		
CEN	EN 13261:2009+A1:2010 Jernbane – Hjulsett og boggier – Aksling – Produktkrav		
CEN	EN 13262:2004+A2:2011 Jernbane – Hjulsett og boggier – Hjul – Produktkrav		
CEN	EN 13674-1:2011 Jernbane – Spor – Skinner – Del 1: vignolskinner 46 kg/m og høyere		
CEN	EN 13674-2:2006+A1:2010 Jernbane – Spor – Skinner – Del 2: Veksler og kryssningsspor brukt i forbindelse med vignolskinner 46 kg/m og høyere		
CEN	EN 13674-3:2006+A1:2010 Jernbane – Spor – Skinner – Del 3: Ledeskinner		

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 13715:2006+A1:2010 Jernbane – Hjulsett og boggier – Hjul – Kantprofil		
CEN	EN 13749:2011 Jernbane – Hjulsett og boggier – Metode for spesifikasjon av konstruksjonskrav for boggirammer		
CEN	EN 13803-1:2010 Jernbane – Spor – Konstruksjonsparametre for sporlegging av jernbanelinje – Sporvidde 1435 mm og større – Del 1: Gjennomgående hovedspor		
CEN	EN 13803-2:2006+A1:2009 Jernbane – Spor – Konstruksjonsparametere for justering av spor – Sporbredder større enn eller lik 1435 mm – Del 2: Sporvekslere og -kryss og sammenlignbare konstruksjonsforhold med hensyn til justering for forhold der det forekommer brå endringer av kurvaturen		
CEN	EN 13848-5:2008+A1:2010 Jernbaner – Spor – Kvalitet av sporgeometri – Del 5: Geometrisk kvalitetsnivå		
CEN	EN 13979-1:2003+A2:2011 Jernbane – Hjulsatser og boggier – Hjul – Prosedyre for teknisk godkjenning – Del 1: Smidde og valsede hjul	EN 13979-1:2003+A1:2009 Note 2.1	30.9.2011
CEN	EN 14033-1:2011 Jernbane – Spor – Tekniske krav til skinnegående maskiner for tilvirkning og vedlikehold – Del 1: Drift av skinnegående maskiner		
CEN	EN 14067-4:2005+A1:2009 Jernbane – Aerodynamikk – Del 4: Krav og prøvingsprosedyrer for aerodynamikk på fri linje		
CEN	EN 14067-5:2006+A1:2010 Jernbane – Aerodynamikk – Del 5: Krav til og prøvingsprosedyrer for aerodynamikk i tunneler		
CEN	EN 14067-6:2010 Jernbane – Aerodynamikk – Del 6: Krav og prøvingsmetoder for sidevindvurdering		
CEN	EN 14531-6:2009 Jernbane – Beregningsmetoder for bremsevei, nedbremsingsstrekninger og for bremsing til stillstand – Del 6: Trinnvise beregninger for togsett eller enkeltvogner		
CEN	EN 14587-2:2009 Jernbane – Spor – Brennstuksveising av skinner – Del 2: Nye skinner i kvalitet R220, R260, R260Mn, R350HT for mobile sveisemaskiner for bruk andre steder enn i faste anlegg		
CEN	EN 14601:2005+A1:2010 Jernbane – Rette og vinklede tappekraner for bremseledning og hovedreservoarledning		
CEN	EN 14813-1:2006+A1:2010 Jernbane – Luftkondisjonering for førerhus – Del 1: Komfortparametere		
CEN	EN 14813-2:2006+A1:2010 Jernbane – Luftkondisjonering for førerhus – Del 2: Typeprøving		
CEN	EN 14865-1:2009+A1:2010 Jernbane – Smøremidler for akselkasser – Del 1: Prøvingsmetode for smøreevne		

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Ophørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 14865-2:2006+A2:2010 Jernbane – Smøremidler for akselkasser – Del 2: Metoder for prøving av mekanisk stabilitet som dekker kjøretøyhastigheter opptil 200 km/h		
CEN	EN 15020:2006+A1:2010 Jernbane – Koplingsanordning for sleping – Ytelseskrav, spesifikk grensesnittsgeometri og prøvingsmetoder		
CEN	EN 15227:2008+A1:2010 Jernbane – Kollisjonssikkerhetskrav for jernbanevogner		
CEN	EN 15273-2:2009 Jernbane – Fritt rom – Del 2: Fritt rom for rullende materiell		
CEN	EN 15273-3:2009 Jernbane – Fritt rom – Del 3: Profil for fritt rom		
CEN	EN 15302:2008+A1:2010 Jernbane – Metode for bestemmelse av ekvivalent konisitet		
CEN	EN 15313:2010 Jernbane – krav til hjulsett som er i bruk – vedlikehold av hjulsett som er i bruk og utenom bruk		
CEN	EN 15355:2008+A1:2010 Jernbane – Bremsesystemer – Fordelingsventiler og avstengningsventiler		
CEN	EN 15427:2008+A1:2010 Jernbane – Hjul/skinne-friksjon – Flensesmøring		
CEN	EN 15437-1:2009 Jernbane – Tilstandsovervåking av aksellagre – Grensesnitt og konstruksjonskrav – Del 1: Fast installasjon ved spor og aksellagre på rullende materiell		
CEN	EN 15461:2008+A1:2010 Jernbane – Lydemisjon – Karakterisering av jernbanesporets dynamiske egenskaper ved måling av lyd fra passerende tog		
CEN	EN 15551:2009+A1:2010 Jernbane – Godsvogner – Støtfanger		
CEN	EN 15566:2009+A1:2010 Jernbaner – Rullende jernbanemateriell – Draganordning og skrukoppel		
CEN	EN 15594:2009 Jernbaner – Spor – Restaurering av spor ved elektrisk buesveising		
CEN	EN 15610:2009 Jernbane – Støy – Måling av skinneruhet relatert til støytvikling		
CEN	EN 15611:2008+A1:2010 Jernbane – Bremsesystemer – Reléventiler	EN 15611:2008 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2011)
CEN	EN 15612:2008+A1:2010 Jernbane – Bremsesystemer – Bremssekseleratorventil	EN 15612:2008 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2011)
CEN	EN 15624:2008+A1:2010 Jernbane – Bremsesystemer – Tomlastede omstillingsinnretninger	EN 15624:2008 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2011)
CEN	EN 15625:2008+A1:2010 Jernbane – Bremsesystemer – Automatiske variable lastmålingsinnretninger	EN 15625:2008 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2011)
CEN	EN 15663:2009 Jernbane – Vognmassedefinisjon		
	EN 15663:2009/AC:2010		

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 15686:2010 Jernbane – Prøving for kjøreteknisk godkjenning av skinnegående kjøretøy med system for kompensasjon av manglende overhøyde/eller kjøretøy tiltenkt å operere med større manglende overhøyde enn angitt i EN 14363:2005, tillegg G		
CEN	EN 15687:2010 Jernbane – Prøving for kjøreteknisk godkjenning av godstog med statisk akseltrykk større enn 225 kN og høyst 250 kN		
CEN	EN 15723:2010 Jernbane – Luknings- og låsesystem for nyttelastbeskyttelse mot miljøpåvirkning – Krav for varighet, virkemåte, indikasjon, vedlikehold, gjenbruk		
CEN	EN 15734-1:2010 Jernbane – Bremsesystem for høyhastighetstog – Del 1: Krav og definisjoner		
CEN	EN 15734-2:2010 Jernbane – Bremsesystem for høyhastighetstog – Del 2: Prøvmingsmetoder		
CEN	EN 15746-1:2010 Jernbane – Spor – Skinnegående maskiner og lignende utstyr – Del 1: Tekniske krav for kjøring og arbeid		
CEN	EN 15746-2:2010 Jernbane – Spor – Skinnegående maskiner og lignende utstyr – Del 2: Generelle sikkerhetskrav		
CEN	EN 15806:2010 Jernbane – Bremsesystem – Statisk bremseprøving		
CEN	EN 15807:2011 Jernbane – Trykkluftdrevet koplingsflens		
CEN	EN 15827:2011 Jernbane – Boggier og løpeverk		
CEN	EN 15892:2011 Jernbane – Støyemisjon – Måling av støy i førerhus		
Cenelec	EN 50122-1:2011 Jernbaneapplikasjoner – Faste installasjoner – Elektrisk sikkerhet, jording og returleder – Del 1: Beskyttelsesforholdsregler relatert til elektrisk berøringsfare		
Cenelec	EN 50122-2:2010 Jernbaneapplikasjoner – Faste installasjoner – Del 2: Beskyttelsesmetoder mot virkninger av spredestrømmer forårsaket av likestrøms fremdriftssystemer		
Cenelec	EN 50122-3:2010 Jernbaneapplikasjoner – Faste installasjoner – Elektrisk sikkerhet, jording og returkreter – Del 3: Gjensidig påvirkning mellom a.c. og d.c. systemer		
Cenelec	EN 50124-1:2001 Jernbaneapplikasjoner – Isolasjonskoordinering – Del 1: Grunnleggende krav – Klaringer og krypeavstander for alt elektrisk og elektronisk utstyr		
	EN 50124-1:2001/A1:2003	Note 3	Dato utløpt (1.10.2006)
	EN 50124-1:2001/A2:2005	Note 3	Dato utløpt (1.5.2008)
	EN 50124-1:2001/AC:2007		
	EN 50124-1:2001/AC:2010		

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 50124-2:2001 Jernbaneapplikasjoner – Isolasjonskategorier – Del 2: Overspenninger og annen beskyttelse		
	EN 50124-2:2001/AC:2010		
Cenelec	EN 50125-1:1999 Jernbaneapplikasjoner – Miljømessige betingelser for utstyr – Del 1: Utstyr i rullende materiell		
	EN 50125-1:1999/AC:2010		
Cenelec	EN 50125-2:2002 Jernbaneapplikasjoner – Miljøforhold for utstyr – Del 2: Faste elektriske installasjoner		
	EN 50125-2:2002/AC:2010		
Cenelec	EN 50125-3:2003 Jernbaneapplikasjoner – Miljømessige betingelser for utstyr – Del 3: Utstyr for signallering og telekommunikasjon		
	EN 50125-3:2003/AC:2010		
Cenelec	EN 50126-1:1999 Jernbaneapplikasjoner – Spesifikasjon og demonstrasjon av pålitelighet, tilgjengelighet, vedlikehold og sikkerhet (RAMS) – Del 1: Grunnleggende krav og generisk prosess		
	EN 50126-1:1999/AC:2010		
	EN 50126-1:1999/AC:2006		
Cenelec	EN 50129:2003 Jernbaneapplikasjoner – Kommunikasjon, signallering og prosesssystemer – Sikkerhet i forbindelse med elektroniske systemer for signallering		
	EN 50129:2003/AC:2010		
Cenelec	EN 50151:2003 Jernbaneapplikasjoner – Faste installasjoner – Elektrisk drift – Spesielle krav til kompositt-isolatorer		
	EN 50151:2003/AC:2010		
Cenelec	EN 50155:2007 Jernbaneapplikasjoner – Elektronisk utstyr for bruk på rullende materiell		
	EN 50155:2007/AC:2010		
Cenelec	EN 50159:2010 Jernbaneapplikasjoner – Kommunikasjon, signalering- og prosess-utstyr – Sikkerhetsrelatert kommunikasjon i transmisjonssystemer		
Cenelec	EN 50155:2007 Jernbaneapplikasjoner – Elektronisk utstyr for bruk på rullende materiell	EN 50159-1:2001 + EN 50159-2:2001 Note 2.1	1.9.2013
Cenelec	EN 50159-1:2001 Jernbaneapplikasjoner – Kommunikasjon, signallering og prosess- utstyr – Del 1: Sikkerhetsrelatert kommunikasjon i lukkede transmisjonssystemer		
	EN 50159-1:2001/AC:2010		
Cenelec	EN 50159-2:2001 Jernbaneapplikasjoner – Kommunikasjon, signallering og prosess- utstyr – Del 2: Sikkerhetsrelatert kommunikasjon i åpne transmisjonssystemer		

ESO (¹)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Referanse til den erstattede standard	Ophørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
	EN 50159-2:2001/AC:2010		
Cenelec	EN 50163:2004 Jernbaneapplikasjoner – Matespenninger for jernbanenettet		
	EN 50163:2004/A1:2007	Note 3	Dato utløpt (1.3.2010)
	EN 50163:2004/AC:2010		
Cenelec	EN 50238:2003 Jernbaneapplikasjoner – Kompatibilitet mellom rullende materiell og deteksjonssystemer for tog		
	EN 50238:2003/AC:2010		
Cenelec	EN 50388:2005 Jernbaneapplikasjoner – Strømforsyning og rullende materiell – Tekniske kriterier for koordinering mellom strømforsyning (understasjon) og rullende materiell for å oppnå samtrafikkevne		
	EN 50388:2005/AC:2010		

(¹) ESO (europeisk standardiseringsorgan):

CEN: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussel, tlf. +32 2 550 08 11, faks +32 2 550 08 19 (<http://www.cen.eu>)

Cenelec: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussel, tlf. +32 2 519 68 71, faks +32 2 519 69 19 (<http://www.cenelec.eu>)

ETSI: 650, route des Lucioles, F-06921 Sophia Antipolis, tlf. +33 4 92 94 42 00, faks +33 4 93 65 47 16 (<http://www.etsi.eu>)

- Note 1 Generelt vil opphørsdatoen for antakelse om samsvar være datoen for tilbaketrekking ("dow") fastsatt av det europeiske standardiseringsorgan, men brukere av disse standardene gjøres oppmerksom på at det i visse unntakstilfeller kan være en annen dato.
- Note 2.1: Den nye (eller endrede) standard har samme omfang som den erstattede standard. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.
- Note 2.2: Den nye standard har et videre omfang enn den erstattede standard. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.
- Note 2.3: Den nye standard har et snevrere omfang enn den erstattede standard. På den angitte dato opphører den (delvis) erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet, for de produkter som omfattes av den nye standarden. Antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet for produkter som fortsatt omfattes av den (delvis) erstattede standard, men som ikke omfattes av den nye standard, er ikke berørt.
- Note 3 Når det gjelder endringsblad, er referansestandard EN CCCC:YYYY samt dens eventuelle tidligere endringsblad og et eventuelt nytt, angitt endringsblad. Den erstattede standard (kolonne 3) består derfor av EN CCCC:YYYY og dens eventuelle tidligere endringsblad, men uten det nye angitte endringsblad. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.

MERK:

- Opplysninger om standardenes tilgjengelighet kan fås ved henvendelse enten til de europeiske standardiseringsorganene eller de nasjonale standardiseringsorganene som er oppført på en liste i vedlegget til europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF(¹), endret ved direktiv 98/48/EF(²).
- Harmoniserte standarder vedtas av de europeiske standardiseringsorganisasjonene på engelsk (CEN og Cenelec publiserer også på fransk og tysk). Deretter oversetter de nasjonale standardiseringsorganene titlene på de harmoniserte standardene til alle de påkrevde språkene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde. Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet påtar seg intet ansvar for at titlene som er blitt framlagt for publisering i *Den europeiske unions tidende* eller EØS-tillegget til dette, er korrekte.
- Offentliggjøring av referansene i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* betyr ikke at standardene foreligger på alle EØS-språk.
- Denne listen erstatter alle tidligere lister offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*. Kommisjonen sørger for ajourføring av listen.
- Ytterligere opplysninger om harmoniserte standarder finnes på Internett på adressen http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/harmonised-standards/index_en.htm

(¹) EFT L 204 av 21.7.1998, s. 37.

(²) EFT L 217 av 5.8.1998, s. 18.